

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

მარიამ დემეტრაშვილი

რუსული პროპაგანდის გამოვლინებები ქართულ ონლაინმედიაში

სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

მასობრივი კომუნიკაციისა და მედიის კვლევების სამაგისტრო პროგრამა

სამაგისტრო ნაშრომი შესრულებულია მედიის კვლევებში მასობრივი
კომუნიკაციის მაგისტრის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

ხელმძღვანელი: მანანა შამილიშვილი

ასოცირებული პროფესორი

თბილისი

2017 წელი

ანოტაცია

წინამდებარე სამაგისტრო ნაშრომი წარმოადგენს მცდელობას, იკვლიოს რუსული პროპაგანდის გამოვლინებები ქართულ ონლაინმედიაში. თანამედროვე რეალობაში პროპაგანდა იდეოლოგიური ზემოქმედების ერთ-ერთი ეფექტური საშუალებაა. რუსეთი პოლიტიკურ არენაზე, განსაკუთრებით სამეზობლოში, საკუთარი ინტერესების გასატარებლად ამ ხერხს აქტიურად მიმართავს. სწორედ ამიტომ, ჩემთვის საინტერესო იყო წარმომედგინა კონკრეტული სურათი იმისა, რაც რუსული პროპაგანდისტული გზავნილებით იქმნება ქართულ ონლაინმედიაში. კვლევისას ნათლად წარმოჩნდა, რა ფორმით ვრცელდება პროპაგანდისტული გზავნილები საზოგადოებრივ ცნობიერებაზე გავლენის მოსაპოვებლად.

აღნიშნული თემა აქტუალურობას არ კარგავს გამომდინარე იქიდან, რომ რუსეთი ვერ ეგუება საკუთარ სამეზობლოში დამოუკიდებელი, დემოკრატიული, ევროპული ქვეყნის არსებობას. ამ ყოველივეს საფრთხედ აღიქვამს და ნებისმიერი გზით - ხისტი და რბილი ძალის გამოყენებით ცდილობს გავლენის სფეროების გაძლიერებას. ეს კიდევ უფრო ნათლად წარმოჩნდა მას შემდეგ, რაც საქართველომ ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში ინტეგრაცია მოისურვა და ამ მიზნისაკენ სვლა დაიწყო. სწორედ ამიტომ, საკვლევ პერიოდად შევარჩიე ის დრო, როდესაც საქართველოსთვის ვიზალიბერალიზაციის მინიჭების დასკვნითი ეტაპები სრულდებოდა. ჩემთვის საინტერესო იყო, ამ პროცესზე რუსეთის რეაგირება და მისი პროპაგანდისტული გზავნილები. წინამდებარე კვლევაში გამოყენებულია ფრეიმინგის თეორია, რათა ის ფრეიმები გამომეყო, რითიც ხორციელდება პროპაგანდა. კვლევის მეთოდად კი შერჩეულია კონტენტ-ანალიზი.

2016 წლის ნოემბრიდან 2017 წლის მარტის ჩათვლით მონიტორინგი განხორციელდა ხუთ ონლაინმედიასაშუალებაზე: reportori.ge, saqinform.ge, sputnik-georgia.com, liberali.ge, ghn.ge. მონიტორინგის შედეგებმა ცხადყო, რომ ქართულ ონლაინმედიაში რუსული პროპაგანდისტული გზავნილები ინტენსიურად და რამდენიმე მიმართულებით ვრცელდება. მათგან აღსანიშნავია: 1. გზავნილები, რომლებიც რუსეთთან დიპლომატიური ურთიერთობების აღდგენას უკავშირდება; 2. გზავნილები, რომლებიც ანტიდასავლური განწყობების ფორმირებას ისახავს მიზნად; 3. გზავნილები, რომლებიც საქართველოსთვის ვიზალიბერალიზაციის მინიჭებას უარყოფითად წარმოაჩენს. ხუთთვიანი მონიტორინგის შედეგად, რუსული პროპაგანდისტული გზავნილების 93 შემთხვევა გამოვლინდა. აღსანიშნავია, რომ მსგავსი შინაარსის გზავნილების გავრცელება ზოგიერთი ონლაინმედიის სარედაქციო პოლიტიკად შეგვიძლია მივიჩნიოთ.

კვლევის შედეგად დადასტურდა ჰიპოთეზა იმის შესახებ, რომ რუსული პროპაგანდა ძირითადად ვლინდება ანტიდასავლური და ანტიამერიკული მესიჯბოქსების სახით, ასევე რუსეთთან კეთილმეზობლური ურთიერთობების აღდგენის აუცილებლობაზე აქცენტირებით. დადასტურდა ასევე ჰიპოთეზა, რომ პროპაგანდისტული გზავნილებით საქართველოსთვის ვიზალიბერალიზაციის მინიჭება ნეგატიურ კონტექსტში იქნა წარმოჩენილი.

Resume

The following article is an attempted research of Russian propaganda in Georgian online media. Propaganda is a very useful tool to achieve an ideological influence. Russia uses this tool a lot, especially in neighboring countries, in order to promote its own interests. That is the reason why I wanted to show the actual situation regarding Russian propaganda messages in Georgian online media. During the research process, we found out in what ways are the propaganda used in order to manipulate society.

The issue is really problematic though. Due to the fact that Russia finds it really hard to accept the reality of independent, democratic European countries existing nearby. Russia finds all that as a threat and tries to broaden its influence. This process has increased ever since Georgia showed the will to integrate in Euro-Atlantic alliance. That's why our starting point for research was the time when the process of granting visa-liberation to Georgia was in its final stages. I found it interesting to show what kind of reaction Russia had to all of that. I used the framing method in order to differentiate several frames used for the propaganda. And for the research I chose content-analysis method.

I've been monitoring five online media sources from November 2016 to March 2017: reportiori.ge, saqinform.ge, sputnik-georgia.com, liberali.ge, ghn.ge. Research showed that the Russian propaganda is usually being delivered in several ways, the most notable ones being: 1. messages regarding re-initiating diplomatic relations with Russia; 2. messages that aim to popularize anti-western ideas; 3. messages showing visa-liberation as a negative fact. After five months of research I counted 93 instances of Russian propaganda. It is also notable that in some cases spreading those messages is a result of internal policies of mentioned online media organization.

The research has also proven the hypothesis about Russian propaganda being mostly made up from anti-western and anti-American messages, as well as trying to show a need for re-initiating friendly relations with Russia. We also found out that Russian propaganda frequently mocks visa-liberation and shows it as a negative process.

სარჩევი

I თავი

1.1 შესავალი	5
1.2 ისტორიული კონტექსტი	8
1.3 თეორიული ჩარჩო.....	10
1.4 კვლევის მეთოდოლოგია	12

II თავი - ლიტერატურის მიმოხილვა

2.1 საზღვარგარეთული ლიტერატურის მიმოხილვა	14
2.2 კვლევის ქართული გამოცდილება	26

III თავი - კვლევის შედეგები

3.1 რეპორტიორი.....	33
3.2 საქინფორმი	40
3.3 ლიბერალი	44
3.4 Ghn.ge	46
3.5 Sputnik-georgia	48
3.6 კვლევის შედეგების შეჯამება	51
3.7 დასკვნა	54

ბიბლიოგრაფია	56
--------------------	----

I თავი

შესავალი

რუსეთთან საქართველოს პრობლემური ურთიერთობის ხანგრძლივი ისტორიული გამოცდილება მთელი სიცხადით წარმოჩნდა ჩვენი ქვეყნის მიერ დამოუკიდებლობის მოპოვებისთანავე, თანამედროვე ეტაპზე კი მან განსაკუთრებული სიმწვავე შეიძინა.

პრობლემურს გადაჭრით ვუწოდებ იმიტომ, რომ რუსეთი არასდროს ყოფილა მხოლოდ მეზობელი, იგი იყო და არის საქართველოსთვის ოკუპანტი ქვეყანა. სამწუხაროდ, საქართველოს მოქალაქეების გარკვეულ ნაწილს ჯერ კიდევ შესტკივა გული საბჭოთა კავშირის დაშლასა და რუსეთთან დიპლომატიური ურთიერთობების გაწყვეტაზე. მოსახლეობის გარკვეული ნაწილი ჯერ კიდევ ნოსტალგიით იხსენებს რუსეთ-საქართველოს ახლო ურთიერთობებს და სჯერა, რომ ქვეყნის სუვერენიტეტს საფრთხეს რუსეთზე მეტად დასავლეთი უქმნის. თუმცა, უახლესი ისტორია (2008 წლის აგვისტოს ომი) დასტურია იმისა, რომ რუსეთთან კეთილმეზობლური ურთიერთობების შენარჩუნება და, ამავდროულად, დამოუკიდებელ ერთიან სახელმწიფოდ დარჩენა, ერთმანეთს ეწინააღმდეგება. რუსეთი რეგიონში თავისი გეოპოლიტიკური მიზნების მისაღწევად საქართველოს ტერიტორიულ მთლიანობას გამუდმებით საფრთხეს უქმნის. მიზნის მისაღწევად არა მხოლოდ ძალისმიერ, არამედ ინფორმაციულ ომსა და პროპაგანდისტულ მეთოდებსაც მიმართავს.

მოგეხსენებათ, მასობრივი კომუნიკაციის საშუალებები ის მძლავრი „იარაღია“, რომელიც საზოგადოებრივი განწყობების, შეხედულებების, სოციალური ნორმების, ღირებულებების, პოლიტიკური ორიენტაციისა და ა.შ. ჩამოყალიბებაზე ახდენს გავლენას. სწორედ ამიტომ, სრულიად შესაძლებელია, რომ ქართულ საზოგადოებაში პრორუსული განწყობების ფორმირება და ხელშეწყობა მედიის საშუალებით ხდებოდეს.

ფრიდრიხ ებერტის ფონდის კვლევის თანახმად (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/Ucz6uk>), რომელიც 2016 წლის მაის-ივნისში 14-29 წლის ახალგაზრდებში ჩატარდა, რესპონდენტების 30%-ს სჯერა, რომ ევროკავშირის წევრობა საფრთხეს შეუქმნის ქართულ იდენტობას. ახალგაზრდების 74% მხარს უჭერს ევროკავშირთან ინტეგრაციას, მაგრამ თბილისსა და სხვა ქალაქებში მცხოვრები ახალგაზრდების შეხედულებები განსხვავდება სოფელში მცხოვრებთაგან: თბილისში და სხვა ქალაქებში მცხოვრები ახალგაზრდების 80%-ს სურს ევროკავშირის წევრობა, მაშინ, როცა სოფელში ეს მაჩვენებელი არის 66%. კვლევის თანახმად, ახალგაზრდების 52%-ს სჯერა, რომ ევროკავშირთან ინტეგრაციის არასასურველი შედეგი შეიძლება იყოს რუსეთის მხრიდან აგრესიის ზრდა, რაც შეიძლება

კონფლიქტური რეგიონების სრული დაკარგვით დასრულდეს. ახალგაზრდების 45%-ს სჯერა, რომ ევროკავშირთან ინტეგრაცია გამოიწვევს ქვეყნიდან ახალგაზრდების და განსაკუთრებით ინტელექტუალური რესურსების გადინებას.

რაც შეეხება NATO-ს, მასში საქართველოს ინტეგრაციას მხარს 68% უჭერს. ნატოსთან ახლო კავშირი ნაკლებად სასურველია სოფელში მცხოვრები ახალგაზრდებისთვის (60%), მაშინ როცა მათი რიცხვი, ვინც მხარს უჭერს ამ პროცესს, შედარებით მაღალია თბილისსა და სხვა ქალაქებში (73%). ნატოში ინტეგრაციასთან დაკავშირებული ყველაზე დიდი მოსალოდნელი საფრთხე რუსეთის აგრესიის ზრდაა. ახალგაზრდების 92%-ს სჯერა, რომ საქართველოს ნატოში ინტეგრაცია რუსეთთან კონფლიქტს წარმოშობს. ქართველ ახალგაზრდებს სჯერათ, რომ საქართველოს ნატოში ინტეგრაცია პოტენციურად გაზრდის ქართველი ჯარისკაცების დანაკარგს ნატოს სამხედრო ოპერაციებში (85%).

აღნიშნული კვლევის შედეგები ცხადყოფს, რომ საზოგადოებაში შეხედულება, რომ ევროინტეგრაცია საქართველოსთვის საფრთხისშემცველია, ისევ აქტუალურია. მოსაზრება, რომ საქართველომ საგარეო პოლიტიკა იმის მიხედვით უნდა აწარმოოს, რა მოეწონება რუსეთს და რა - არა, ვფიქრობ, იმთავითვე მცდარია და თუკი ეს აზრი ახალგაზრდებში პოპულარულია, ამაში მედია დიდ როლს თამაშობს.

2017 წლის იანვარში ეროვნულ დემოკრატიულმა ინსტიტუტმა (NDI) კვლევის შედეგები გამოაქვეყნა (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/zxAsYJ>). კვლევა NDI-ის დაკვეთით CRRC საქართველომ 2016 წლის 4 ნოემბრიდან 4 დეკემბრამდე პერიოდში ჩაატარა და საქართველოს მასშტაბით (პირისპირ ინტერვიუს ფორმატში) სულ 3 141 ადამიანი გამოკითხა. კვლევის საშუალო ცდომილება +/- 1.8%-ია.

აღნიშნული კვლევის შედეგების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ნაწილია ნატოში გაწევრიანების საკითხი. კვლევის მიხედვით, კითხვაზე – მისაღებია თუ არა საქართველოს მთავრობის მიერ გაცხადებული მიზანი, საქართველო გახდეს ნატო-ს წევრი – გამოკითხულთა 61%-მა უპასუხა, რომ მისაღებია, ხოლო 25% ალიანსში გაწევრიანებას მიუღებლად მიიჩნევს. 2016 წლის მარტში კი ეს მაჩვენებელი 68%-ს უდრიდა.

ამის პარალელურად, კვლევის შედეგების მიხედვით, ქვეყანაში გაზრდილია პრორუსული განწყობები. გამოკითხულთა 18% მიიჩნევს, რომ საქართველოს საგარეო პოლიტიკა უნდა იყოს პრორუსული, თუმცა ქვეყანამ კარგი ურთიერთობა უნდა შეინარჩუნოს ევროკავშირთან და ნატოსთან. გამოკითხულთა 9% კი მიიჩნევს, რომ საქართველოს საგარეო პოლიტიკა უნდა იყოს მხოლოდ პრორუსული. ჯამში, ქვეყნის პრორუსული კურსის მომხრეა გამოკითხულთა 27%. 2016 წლის მარტში კი ეს მაჩვენებელი 21% იყო.

კვლევის შედეგების ანალიზი ცხადყოფს, რომ ქვეყნის საგარეო კურსთან მიმართებით საქართველოს მოსახლეობის აზრი იცვლება, კერძოდ კი, იმატებს პრორუსული პოლიტიკის მომხრეთა რაოდენობა. იმის მტკიცება, რომ ამის მიზეზი მხოლოდ და მხოლოდ მედიის საშუალებით წარმოებული რუსული პროპაგანდაა, რა თქმა უნდა, არ შეგვიძლია. თუმცა, ვფიქრობ, რომ მედია დიდ როლს ასრულებს პოლიტიკურ, სოციალურ, ეკონომიკურ და სხვა საკითხებთან დაკავშირებით საზოგადოების აზრისა და დამოკიდებულების ჩამოყალიბების პროცესში.

2016 წლის 23 ნოემბერს ევროპარლამენტის დეპუტატებმა ევროკავშირში რუსეთის პროპაგანდის წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ რეზოლუცია მიიღეს (მომხრე - 304 დეპუტატი, წინააღმდეგი - 179, თავი შეიკავა - 208). რეზოლუციაში რიგი რუსული მედიასაშუალებები - სახელმწიფო სატელევიზიო კომპანია RT, საინფორმაციო სააგენტო Sputnik, ასევე ფონდები „Русский мир“ და „Россотрудничество“ - გათანაბრებულია რადიკალური ისლამისტური ჯგუფების, მათ შორის, „ისლამური სახელმწიფოს“ პროპაგანდასთან. რუსეთისა და „ისლამური სახელმწიფოს“ მტრული პროპაგანდის წინააღმდეგ ბრძოლისთვის ევროპარლამენტი მოუწოდებს ნატოს, გააძლიეროს ევროკავშირთან თანამშრომლობა სტრატეგიული კომუნიკაციების სფეროში. რეზოლუციას ასევე მხარი დაუჭირა ნატოს გენერალურმა მდივანმა იენს სტოლტენბერგმა (ნატოში უკვე შექმნილია ცალკეული სტრუქტურა რუსეთის პროპაგანდასთან საბრძოლველად). ევროპარლამენტის რეზოლუციაში ასევე ნათქვამია, რომ „რუსეთი აბანდებს მნიშვნელოვან ფინანსურ რესურსებს, რათა ტრადიციული ღირებულებების დამცველის იმიჯი შეიქმნას“.

ვფიქრობ, რუსულ საინფორმაციო ომთან დაკავშირებული საკითხების კვლევა და შესაბამისი სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება არა მხოლოდ დასავლეთისთვის, არამედ საქართველოსთვისაც არსებითად მნიშვნელოვანია.

თემის აქტუალურობიდან გამომდინარე, ჩემთვის საინტერესოა ქართულ ონლაინმედიაში რუსული პროპაგანდისტული გზავნილების კვლევა. კვლევის შედეგების მიხედვით, შესაძლებელია იმის ჩვენება, როგორი გამოვლინებები აქვს (ფორმა, ზოგადი ტენდენცია, სიხშირე) რუსულ საინფორმაციო ომს ქართულ ონლაინგამოცემებში. ამდენად, წინამდებარე ნაშრომი, ვფიქრობ, საინტერესო იქნება როგორც დაინტერესებული საზოგადოებისთვის, ისე მესამე სექტორისა და ხელისუფლებისთვისაც. კვლევის შედეგები შესაბამის სამთავრობო უწყებებს გამოადგება რუსეთთან მიმართებით სამოქმედო სტრატეგიის დაგეგმვისას, ხოლო მესამე სექტორს - რუსულ პროპაგანდასთან ბრძოლისას. მოქალაქეებისთვის კი იქნება ერთგვარი „გზამკვლევი“, რათა უკეთ ერკვეოდნენ საკითხში და მარტივად არ მოექცნენ პროპაგანდისტული გზავნილების გავლენის ქვეშ.

ისტორიული კონტექსტი

ის ფაქტი, რომ რუსეთი საქართველოსთვის არაკეთილმოსურნე მეზობელ ქვეყანას წარმოადგენს, მის მიერ საქართველოს ტერიტორიის თითქმის 20%-ის ფაქტობრივ ანექსიაში გამოიხატება. საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ, რუსეთი გამუდმებით ცდილობს საქართველოს საგარეო კურსზე ზემოქმედებას და ქვეყნის შიდა პროცესებში უხეშ ჩარევას. საკუთარი მიზნის მიღწევას კი ხშირად დაუფარავი აგრესიული მეთოდებითაც არ ერიდება.

1991 წლის 26 დეკემბერს საბჭოთა კავშირი დაიშალა და მის ნაცვლად 15 დამოუკიდებელი და 4 თვითგამოცხადებული ან ნაწილობრივ აღიარებული სახელმწიფო ჩამოყალიბდა. ამის შემდეგ რუსეთი საკუთარ სამეზობლოში წარმატებული დემოკრატიული სახელმწიფოს არსებობას მის წინააღმდეგ მიმართულ საფრთხედ აღიქვამს და ყველა შესაძლო ხერხით უპირისპირდება.

დამოუკიდებლობისთვის საქართველოს უსისხლოდ არ მიუღწევია. ბუნებრივია, რუსეთი საბჭოთა იმპერიის დაშლას უმოქმედოდ არ დალოდებია. 1988 წლიდან საბჭოთა კავშირში სულ უფრო გახშირდა ანტისაბჭოთა მიტინგები და დემონსტრაციები. ასეთი მოძრაობები გააქტიურდა საქართველოშიც. კონფლიქტი საბჭოთა მთავრობასა და ქართველ ნაციონალისტებს შორის კიდევ უფრო გამწვავდა 1989 წლის 18 მარტს ე. წ. „ლიხნის ასამბლეის“ ჩატარების შემდეგ, სადაც რამდენიმე ათასმა აფხაზმა საქართველოსგან გამოყოფა და 1921-1931 წლების კავშირის რესპუბლიკის სტატუსის აღდგენა მოითხოვა. ამის საპასუხოდ, ანტისაბჭოთა ჯგუფებმა რესპუბლიკის მასშტაბით არასანქცონირებული მიტიგნების სერია მოაწყვეს. მათი მტკიცებით, საბჭოთა მთავრობა აფხაზურ სეპარატიზმს იყენებდა დამოუკიდებლობის მომხრეთა მოძრაობის საწინააღმდეგოდ.

საპროტესტო აქციებმა პიკს მიაღწია 1989 წლის 4 აპრილს, როდესაც ათობითათასი ქართველი შეიკრიბა მთავრობის სახლის წინ, რუსთაველის გამზირზე, თბილისში. მომიტინგეებმა, რომლებსაც დამოუკიდებლობის კომიტეტი (მერაბ კოსტავა, ზვიად გამსახურდია, გიორგი ჭანტურია, ირაკლი ბათიაშვილი, ირაკლი წერეთელი და სხვები) ხელმძღვანელობდა, მოაწყვეს მშვიდობიანი დემონსტრაცია და შიმშილობა დაიწყეს აფხაზი სეპარატისტების დასჯისა და საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის მოთხოვნით. ადგილობრივმა საბჭოთა ხელისუფლებამ დაკარგა კონტროლი სიტუაციაზე დედაქალაქში და ვეღარ აცხრობდა საპროტესტო აქციებს. მოსკოვში შიმშილდნენ, რომ თბილისში მიმდინარე მოვლენებს გავლენა შეიძლება მოეხდინა სხვა საბჭოთა რესპუბლიკებზე, სადაც ასე ძლიერდებოდა ეროვნული მოძრაობები. შედეგად, მიიღეს გადაწყვეტილება თბილისში მიმდინარე აქციის ძალით აღკვეთის შესახებ.

9 აპრილს, 11 საათზე თბილისში კომენდანტის საათი გამოცხადდა, მაგრამ ცნობა კომენდანტის საათის მოქმედების შესახებ მოსახლეობას ადგილობრივი ტელევიზიით მიეწოდა მხოლოდ 22 საათსა და 15 წუთზე. ქალაქის სამხედრო კომენდანტად დაინიშნა როდიონოვი. აქციის დარბევისას გამოიყენეს მომაკვდინებელი იარაღი: ქიმიური საშუალებები, სასანგრე ბარები, ცეცხლსასროლი იარაღი, ჯავშანტრანსპორტიორები და ტანკები. სისხლიანი დარბევის შედეგად დაიღუპა 20 და დაშავდა ასეულობით ადამიანი.

ხშირად, 1989 წლის 9 აპრილს თბილისში დატრიალებულ ტრაგედიას განიხილავენ, როგორც იზოლირებულ, უნიკალურ მოვლენას ეროვნულ-განმანთავისუფლებელი ბრძოლის ზეგავლენით საბჭოთა იმპერიის დაშლის პროცესში.

არც დამოუკიდებლობის გამოცხადების შემდეგ დასცალდა საქართველოს თავად ემართა ქვეყნის საშინაო თუ საგარეო პროცესები. საქართველოს ისტორიის სისხლიან თარიღებს შეემატა 2008 წლის 8 აგვისტოც, როცა რუსეთმა კიდევ ერთხელ დაარღვია ჩვენი ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობა და სუვერენიტეტი. ომის შედეგად დაიღუპა 170 სამხედრო მოსამსახურე, 14 პოლიციელი, 228 სამოქალაქო პირი და დაიჭრა 1747 ადამიანი.

მას შემდეგ, რაც რუსეთის „ახლო სამეზობლოს“ სამმა მნიშვნელოვანმა ქვეყანამ - საქართველომ, უკრაინამ და მოლდოვამ - ევროატლანტიკური საგარეო კურსი აიღო, რუსეთის საპასუხო ქმედებები სულ უფრო აგრესიული გახდა. ევროკავშირისა და NATO-ს საგარეო პოლიტიკას რუსეთი აღიქვამს როგორც საფრთხეს მისი გეოპოლიტიკური ინტერესებისთვის რეგიონში.

2015 წლის 18 დეკემბერს ევროკომისიამ გამოაქვეყნა ვიზისლიბერალიზაციის სამოქმედო გეგმის მეოთხე, საბოლოო ანგარიში, სადაც აღნიშნულია, რომ ქვეყანამ ყველა ნაკისრი ვალდებულება შეასრულა. ევროკომისიის მიერ ანგარიშის გამოქვეყნებამდე ერთი დღით ადრე კი რუსეთის პრეზიდენტმა ასეთი განცხადება გააკეთა: - “ჩვენ მზად ვართ, გავაუქმოთ სავიზო რეჟიმი საქართველოსთან,” - განაცხადა ვლადიმირ პუტინმა 2015 წლის 17 დეკემბერს, წლის შემაჯამებელ კონფერენციაზე. რუსეთის საგარეო უწყებამაც დაადასტურა, რომ 2015 წლის 23 დეკემბრიდან ძალაში შედის გამარტივებული სავიზო რეჟიმი საქართველოს მოქალაქეებისთვის. საქართველოს მოქალაქეები საქმიან, სამუშაო, სასწავლო და ჰუმანიტარულ მრავალჯერად და ასევე კერძო ვიზებს აიღებენ იმისგან დამოუკიდებლად, არის თუ არა ნათესაური კავშირი მიმწვევსა და მიწვეულს შორის.

რუსეთის ეს გადაწყვეტილება, გაემარტივებინა ვიზები საქართველოს მოქალაქეებისთვის, შეგვიძლია შევაფასოთ, როგორც პასუხი საქართველოსა და ევროკავშირს შორის წარმატებულ მოლაპარაკებაზე უვიზო რეჟიმთან დაკავშირებით. ახლა კი, როცა 2017 წლის 28 მარტიდან შენგენის ქვეყნებში საქართველოსთვის უვიზო რეჟიმი ამოქმედდა,

მოსალოდნელია, რომ რუსეთი გააძლიერებს შეტევას. ამისათვის კი იგი მიმართავს კარგად ნაცად ჰიბრიდულ ომს. ეს იმას ნიშნავს, რომ სამხედრო ძალის გარდა, აქტიურად გამოიყენებს მის ხელთ არსებულ ეკონომიკურ, ფინანსურ, პოლიტიკურ და საინფორმაციო ბერკეტებს იმისთვის, რომ მზარდი ევროატლანტიკური ინტეგრაციის ფონზე, მიმზიდველობა შეინარჩუნოს საქართველოს მოქალაქეებისთვის.

თეორიული ჩარჩო

წინამდებარე კვლევა თავის ფოკუსში აქცევს პრობლემატიკას იმის თაობაზე, თუ როგორ და რა ფორმით ხორციელდება რუსული პროპაგანდა ქართულ ონლაინმედიაში. აქედან გამომდინარე, კვლევის თეორიულ ჩარჩოდ განვსაზღვრავთ ფრეიმინგის თეორიას.

ვიდრე განვიხილავთ, თუ რა სახის ფრეიმები გამოიყენება რუსული პროპაგანდის წარმოებისას ქართულ ინტერნეტულ მედიასივრცეში, მხედველობაში უნდა მივიღოთ ის გარემოება, რომ, ზოგადად, კომუნიკაციის სხვა თეორიებისა და მიდგომების ფონზე, ფრეიმინგის თეორია ყველაზე ხშირადაა გამოყენებული.

ახალი ამბების გაშუქებისას, განსაკუთრებით, თუ ის მგრძობიარე თემატიკას ეხება, დიდი მნიშვნელობა ენიჭება, თუ როგორ არის აღწერილი მოვლენა, რა ტერმინოლოგია, ფრაზებია გამოყენებული და რა ტიპის ინტერპრეტაცია ხდება. ამის საუკეთესო ახსნას კი ფრეიმინგის თეორია გვთავაზობს.

ნებისმიერი მედიასაშუალება ცდილობს, საკუთარ აუდიტორიაზე მოახდინოს გავლენა, ამის მიღწევას კი სელექციისა და ფრეიმინგის საშუალებით ახერხებს. იმ პროცესს - თუ რა ფორმით უნდა მიეწოდოს აუდიტორიას კონკრეტული შინაარსი - ფრეიმინგი ეწოდება. როგორც ენტმანი (1993) ამბობდა, ფრეიმის გამოყენება გულისხმობს რეალობის აღქმის ზოგიერთი ასპექტის შერჩევას და მათ გამოკვეთას ტექსტის კომუნიკაციის პროცესში იმისთვის, რომ მოხდეს კონკრეტული პრობლემის განსაზღვრა, მიზეზ-შედეგობრივი ინტერპრეტაცია, მორალური შეფასება და/ან რეკომენდაციის გაწევა აღწერილი საკითხისადმი მიდგომის შესახებ. სიტყვა „ფრეიმინგ“ (ჩარჩო) სწორედ ამიტომაც გამოყენებული - ის მოიცავს გადმოცემული შინაარსის რაღაც ნაწილს და ჩარჩოს გარეთ ტოვებს სხვა დეტალებს. ფრეიმინგი განსაკუთრებით ეფექტურად მოქმედებს, როცა აუდიტორია არ იცნობს საკითხს კარგად. ასეთ შემთხვევაში ის ბოლომდე ენდობა მედიას მისი გაცნობისას.

ფრეიმინგი არის მეთოდი, რომლის საშუალებითაც ჟურნალისტები არჩევენ და კონკრეტული (შერჩეული ფორმით, ფრეიმით) ცდილობენ ამბის გადმოცემას ინფორმაციის მომზადების პროცესში. ჟურნალისტები გაცნობიერებულად თუ გაუცნობიერებლად ქმნიან იმ ჩარჩოებს, რომელთა მიხედვითაც ისინი ახალ ამბებს გადმოსცემენ. თითოეული

მათგანი ინდივიდუალურად იღებს გადაწყვეტილებას, მოვლენის გაშუქების რა ჩარჩო/ფორმა აირჩიოს, მოვლენის გარკვეული ასპექტები კი ამ ჩარჩოს გარეთ რჩება. ფრეიმები წარმოადგენს შერჩევის, აქცენტირებისა და აღქმის პრინციპებს ახალი ამბების გადაცემის დროს.

ფრეიმები წარმოადგენს შერჩევის, ყურადღების კონცენტრირებისა და პრეზენტაციის პრინციპებს იმისა, რაც არსებობს, ხდება და, უპირველეს ყოვლისა, რასაც განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს (Gitlin, 1980). გითლინის (Gitlin, 1980) მოსაზრებით, ფრეიმი შეიძლება გამოვტოვოთ და ზოგჯერ წინასწარი განზრახვის გარეშეც კი გამოგვრჩეს. ახალი ამბები მართავენ ცხოვრების სიმბოლურ სფეროს კონკრეტული გზავნილების ჩართვითა და დანარჩენების ამოგდებათ (Gans, 1979).

ფრეიმის ძალა მდგომარეობს იმაში, რომ ის შეძლება საზოგადოებაზე შეუმჩნეველ, მაგრამ მძლავრ ეფექტს ახდენდეს, „თუნდაც იმ თვალსაზრისით, რომ მისი დახმარებით, პრეზიდენტის დამხობაც კი იყოს შესაძლებელი“ (Tankard, 2003).

ფრეიმინგის პროცესი ორი ძირითადი მეთოდით ხორციელდება: 1) ექსპოზიციის - რამდენჯერ და რამდენი ხნით გაშუქდება ინფორმაცია, რა ადგილს დაიკავებს იგი (მაგ: პირველ გვერდს), რა დრო დაეთმობა მის გაშუქებას. 2) აღწერის - რომელი სურათები უნდა გადაიცეს ამბის გაშუქებისას, ვისი ციტირება უნდა მოხდეს, როგორი ენით უნდა იყოს ტექსტის ანალიზი დაწერილი, რა ფაქტები უნდა გადაიცეს და რა უნდა გამოიტოვოს. სიტყვები, რომლებიც ამბავშია (ნიუსში) გამოყენებული, ისევე მნიშვნელოვანია, როგორც სურათები. მაგალითად, რაიმე ძალადობრივი ამბის გაშუქებისას, ჟურნალისტები ხშირად იყენებენ ისეთ სიტყვებს, როგორცაა „ტრაგედია“, „სკანდალი“, „შურისძიება“ „საზარელი“, „შემადრწუნებელი“ და ა.შ. მსგავსი სიტყვები ემოციურად დატვირთულია და შესაბამისად, აუდიტორიის ყურადღებასაც მეტად იპყრობს.

ნებისმიერი ინფორმაციის გადაცემისას დიდ როლს ასრულებს ჟურნალისტი. სწორედ მასზეა დამოკიდებული, რა ფორმით მიიტანს აუდიტორიამდე ამა თუ იმ ამბავს - რომელ დეტალებს წამოწევს წინ და რას დატოვებს „ჩარჩოს“ მიღმა, როგორ სიტყვებს გამოიყენებს თხრობისას და რა პათოსით გადმოსცემს კონკრეტულ შინაარსს. სწორედ ამიტომ, ფრეიმინგი მედიის ძალაუფლების ერთ-ერთი წყაროა. ჯემისონი და ვალდმენი (2003) წერენ: „ფრეიმები გვეუბნებიან, რა არის მნიშვნელოვანი, რაზე უნდა ვისაუბროთ და ვიკამათოთ. ჟურნალისტები ფრეიმების სახით აყალიბებენ ადამიანების შეხედულებებს“.

მკვლევრები გვარწმუნებენ, რომ უდიდესი მნიშვნელობა აქვს იმას, თუ როგორ აწვდის მედია ახალ ამბებს აუდიტორიას, ვინაიდან ეს პირდაპირ განსაზღვრავს მაყურებლის არჩევანს ამა თუ იმ საკითხის შეფასებისას.

რა ფრემებით ხდება ქართულ ინტერნეტმედიაში პრორუსული და ანტიდასავლური მესიჯების გადმოცემა, ჩვენი კვლევის ძირითადი სტრატეგიაა.

კვლევის მეთოდოლოგია

შერჩეული თეორიული ჩარჩოს მიხედვით, ქართულ ონლაინმედიაში რუსული პროპაგანდის კვლევა კონტენტ-ანალიზის მეთოდოლოგიით ჩატარდა.

კონტენტ-ანალიზი - ეს არის სოციოლოგიური კვლევის მეთოდი, ტექნიკა, რომელიც იდენტიფიცირებას უკეთებს, კატეგორიების მიხედვით ალაგებს, აღწერს და რაოდენობრივად ითვლის მოკლევადიან და გრძელვადიან ტენდენციებს. როგორც განმარტავს ამ ტექნიკის ერთ-ერთი თეორეტიკოსი კნიპერდორფი (1980), კონტენტ-ანალიზი წარმოადგენს საკვლევ ტექნიკას, რომლის მეშვეობითაც დგინდება მონაცემების მყარი და ვალიდური კორელაცია და მიმართება მათ კონტექსტთან. სხვა თეორეტიკოსი კერლინგერი (1986) მიუთითებს ამ ტექნიკის სისტემურობაზე, რაოდენობრიობასა და ობიექტურობაზე. კონტენტ-ანალიზი რამდენიმე ეტაპად ხორციელდება: პირველ ეტაპზე გამოიყოფა საკვლევ პოპულაცია, მედიასაშუალებების ის სიმრავლე, რომელთა შინაარსშიც იდენტიფიცირებულია მკვლევრისთვის საინტერესო საკითხი; შემდეგ გამოიყოფა კონკრეტული საკვლევ საკითხი ან ჰიპოთეზა და ის ცვლადები, რომელთა კორელაციამაც საკვლევ საკითხი უნდა გაანალიზოს, ან დაადასტუროს ან უარყოს მკვლევრის მიერ წამოყენებული ჰიპოთეზა. მეორე ეტაპზე გამოიყოფა ანალიზის ერთეული, ე.წ. key-word-ები; მესამე ეტაპზე ხდება იმ შინაარსობრივი კატეგორიების იდენტიფიცირება, რომელთა მიხედვითაც ხდება საზრისისეული ერთეულის კატეგორიზაცია. მოთხე ეტაპზე ხდება რაოდენობრივი მაჩვენებლების დათვლა, სანდოობის კოეფიციენტის დადგენა მიღებული სტატისტიკური პროცედურების მეშვეობით. დასკვნითი ეტაპი არის მიღებული მონაცემების გაანალიზება, ტენდენციების გამოკვეთა და დასკვნების გამოტანა.

წინამდებარე კვლევის საწყის ეტაპზე შეირჩა საკვლევ ონლაინ მედიასაშუალებები: reportiori.ge, saqinform.ge, liberali.ge, ghn.ge და sputnik-georgia.com. გამომდინარე იქიდან, რომ ჩემი კვლევის ძირითადი მიზანია, დადგინდეს, რა ფორმით ვლინდება რუსული პროპაგანდა ქართულ ონლაინსივრცეში, reportiori.ge და saqinform.ge შევარჩიე იმიტომ, რომ ჩემი საკვლევით თემის მომიჯნავედ აქამდე ჩატარებული კვლევების მიხედვით, ეს საიტები დასავლეთის მიმართ გახშირებული ნეგატიური განწყობებით გამოირჩევა.

liberali.ge და ghn.ge შევარჩიე იმიტომ, რომ საინტერესოა, გარდა პრორუსული საიტებისა, მეტ-ნაკლებად ნეიტრალურ მედიასაშუალებებში თუ შეინიშნება პროპაგანდისტული გზავნილები და თუ ჰო, რა სიხშირითა და ფორმით ვლინდება.

კვლევის მომდევნო ეტაპზე განხორციელდა ჩამოთვლილი ონლაინ მედიასაშუალებების მონიტორინგი, რომელიც მოიცავს ხუთთვიან პერიოდს - 2016 წლის ნოემბრიდან 2017 წლის მარტის ჩათვლით.

საკვლევ პერიოდს გადავწყვიტე დროის ამ მონაკვეთის შერჩევა იმ მოსაზრებით, რომ ამ დროს საქართველოსთვის ვიზალიბერალიზაციის მინიჭების დასკვნითი ეტაპები სრულდებოდა. ამ ფონზე კი, სავარაუდოდ, რუსული პროპაგანდისტული მანქანა უფრო აქტიურად ამუშავდებოდა.

მონიტორინგის შედეგად გამოვლინდა დასახელებული მედიასაშუალებების მიერ მოწოდებული გზავნილების სიხშირე და ისინი დაიყო კატეგორიებად. მათ შორის გამოიკვეთა: ანტიდასავლური შინაარსის მესიჯები, ერთმორწმუნე რუსეთთან დაკავშირებული ნოსტალგიური შინაარსის სტატიები, მცდარი ინფორმაცია, რომელიც ცალმხრივად, ან თავისუფალი ინტერპრეტაციით, ალტერნატიული მოსაზრებების გარეშე იყო წარმოდგენილი და ა.შ.

რაც შეეხება sputnik-georgia.com-ს, ვინაიდან იმთავითვე რუსული ონლაინპლატფორმაა, თავისთავად გამოიყენება პროპაგანდისტული გზავნილების გასავრცელებლად. ამიტომ, ამ შემთხვევაში, ტრადიციული მონიტორინგის ნაცვლად, წინამდებარე კვლევაში ტელეარხ HTB-ს მუსიკალური პროექტის „Ты - супер!“, როგორც რუსული პროპაგანდის ერთ-ერთი საუკეთესო ნიმუშის, კონტენტ-ანალიზი წარმოვადგინე. შედეგად, კვლევის დასკვნით ეტაპზე გამოიკვეთა რუსული პროპაგანდის ძირითადი გამოვლინებები და მიგნებები.

გამოიკვეთა შემდეგი საკვლევ კითხვები:

RQ1: გვხვდება თუ არა ქართულ ონლაინმედიაში რუსული პროპაგანდისტული გზავნილები?

RQ2: რა სახით ვლინდება რუსული პროპაგანდა ქართულ ონლაინმედიაში?

RQ3: შეეხო თუ არა პროპაგანდისტული გზავნილები ვიზალიბერალიზაციის საკითხს?

შემუშავდა შემდეგი ჰიპოთეზები:

H1 ქართულ ონლაინმედიაში გვხვდება რუსული პროპაგანდისტული გზავნილები.

H2 რუსული პროპაგანდა ძირითადად ვლინდება ანტიდასავლური და ანტიამერიკული მესიჯბოქსების სახით, ასევე რუსეთთან კეთილმეზობლური ურთიერთობების აღდგენის აუცილებლობაზე აქცენტირებით.

H3 პროპაგანდისტული გზავნილები შეეხო ვიზალიბერალიზაციის საკითხს და იგი ნეგატიურ კონტექსტში წარმოჩნდა.

II თავი

საზღვარგარეთული ლიტერატურის მიმოხილვა

რადგანაც პროპაგანდას ფართო მასებზე იდეური ზემოქმედებისთვის იყენებენ, როგორც წესი, მას პოლიტიკური დატვირთვა აქვს. პოლიტიკაში კი საზოგადოებაზე გავლენისა და ნდობის მოპოვებას საკვანძო ადგილი უჭირავს. შესაბამისად, პროპაგანდა პოლიტიკური რეალობის შექმნაში მნიშვნელოვან როლს თამაშობს.

პროპაგანდა - სამოქალაქო ლექსიკონის მიხედვით - არის ინფორმაციის მიწოდების ფორმა, რომელიც გულისხმობს ნებისმიერი საკომუნიკაციო ფორმის გეგმაზომიერ გამოყენებას ადამიანთა გონებაზე, ემოციებსა და ქცევაზე ზემოქმედების მიზნით. პროპაგანდირება, როგორც წესი, მასობრივი კომუნიკაციის საშუალებებით ხდება. ინფორმაციის მიღების მიზნით, ადამიანები არსებულ მრავალფეროვან და კარგად განვითარებულ მასკომუნიკაციის საშუალებებს სულ უფრო აქტიურად იყენებენ, შესაბამისად, პროპაგანდის ზეგავლენასაც სულ უფრო ხშირად განიცდიან.

პოლიტიკის თუ სოციალური მეცნიერებების მკვლევრები პროპაგანდას, მის მიზნებს, მახასიათებლებსა თუ ტექნიკებს სხვადასხვაგვარად აღწერენ, თუმცა ყველა თანხმდება, რომ პროპაგანდა ეს არის მანიპულაციის საშუალება, რომელიც გავლენას ახდენს საზოგადოებრივი აზრის ფორმირებაზე.

როგორც ამერიკელი პოლიტიკის მეცნიერი, ჰაროლდ ლასუელი (Harold D. Lasswell, 1927) განმარტავს, „პროპაგანდა არის კოლექტიური დამოკიდებულებების მართვა მნიშვნელოვანი სიმბოლოების მანიპულირებით.“ სიტყვა „დამოკიდებულება“ კი, თავის მხრივ, ფასეულობების განსაზღვრის მიხედვით, ქცევას ნიშნავს.

კანადელი აკადემიკოსის, დუგლას ვალტონის (Douglas Walton, 1997) აზრით, პროპაგანდა შესაძლოა არსებითად განისაზღვროს როგორც დარწმუნების სახის დიალოგი. იგი წერს, რომ პროპაგანდის მთავარი მიზანია, რესპონდენტმა კურსი აიღოს ამა თუ იმ კონკრეტული

მოქმედებისკენ. „პროპაგანდის განმარტების პოსტულატი ხშირად გულისხმობს, რომ ის მიზნად ისახავს რესპონდენტის რწმენის შეცვლას, ან მისგან ამა თუ იმ დებულების ჭეშმარიტებად აღიარებას, ანდა უარყოფას მოითხოვს.“

ავტორის აზრით, პროპაგანდის არსებითი და უმნიშვნელოვანესი არსია, რესპონდენტს შეასრულებინო რამე ან უარი ათქმევინო რამის გაკეთებაზე. იგი აქვე განმარტავს, რომ ამ პროცესში სულაც არ არის მთავარი, რომ რესპონდენტი დავარწმუნოთ რაიმე დებულების სიმართლეში. პროპაგანდის მთავარი მიზანია, რესპონდენტმა ქცევა განახორციელოს, გეზი აიღოს მოქმედებისკენ ან მონაწილეობა მიიღოს კონკრეტული პოლიტიკის გატარებაში. აქედან გამომდინარე, დუგლას ვალტონის აზრით, მხოლოდ დებულებაზე დათანხმება ან დარწმუნება არ არის საკმარისი ინდიკატორი იმისთვის, რომ პროპაგანდა წარმატებულად ჩაითვალოს.

აქ ნაკლებად მნიშვნელოვანია, სჯერა თუ არა აუდიტორიას ამა თუ იმ შეხედულების სისწორისა ან სიმართლისა. „პროპაგანდის მიზანია, მიყვანოს ისინი პრაქტიკულ მნიშვნელობამდე“ - წერს დუგლას ვალტონი. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, მისი მიზანია ჩართოს რესპონდენტი პოლიტიკის ან გარკვეული ქცევის განხორციელებაში.

ტატიანა მელნიკოვა (Татьяна МЕЛЬНИКОВА, 2008) თავის ნაშრომში სამი სახის პროპაგანდას გამოყოფს:

1) ქმედებათა ჯაჭვი, რომელიც მიმართულია ცოდნის, ფასეულობების და სხვა ინფორმაციის გავრცელებისკენ იმ მიზნით, რომ მოხდეს გარკვეული შეხედულებების, წარმოდგენების ჩამოყალიბება, გარკვეული ემოციური მდგომარეობის შექმნა, რათა საბოლოოდ ამ ყველაფერმა გავლენა მოახდინოს ადამიანთა სოციალურ ქცევაზე.

2) მასებში გარკვეული კლასის, პარტიის ან სახელმწიფო იდეოლოგიის და პოლიტიკის გავრცელება .

3) საზოგადოებრივი აზრის (ცნობიერების) მანიპულაციის საშუალება.

ზოგადად კი ტატიანა მელნიკოვა, პროპაგანდის ქვეშ მოიაზრებს „პოლიტიკურად მოტივირებულ ინფორმაციულ-ფსიქოლოგიურ ზემოქმედებას საზოგადოებრივი ცნობიერების ემოციურ ნებელობით სფეროზე.“ მისი საშუალებით ინერგება პოლიტიკური იდეები, შეხედულებები და ფორმირდება პოლიტიკური ქცევები.

ზემოთ მოყვანილი განმარტებებიდან ჩანს, რომ პროპაგანდა შეგვიძლია განვიხილოთ, როგორც მანიპულაციური იარაღი, რომელიც აუდიტორიის შეხედულებებზე, აზრებზე,

ფასეულობებზე გავლენას ისახავს მიზნად და საბოლოოდ მიმართულია გარკვეული ქცევის განხორციელებისკენ (ან შეცვლისკენ), პროპაგანდისტისთვის სასურველი ფორმით.

თუმცა, აქ გასათვალისწინებელია ის გარემოებაც, რომ ნებისმიერ მანიპულაციურ თუ დარწმუნების მეთოდს პროპაგანდას ვერ ვუწოდებთ. იგი შედგება გარკვეული ელემენტებისაგან და აქვს თავისი მახასიათებლები.

პროპაგანდის მახასიათებლები:

ჯონ მარტინი (John Martin, 1971) თავის ნაშრომში „საერთაშორისო პროპაგანდის ეფექტები“ გამოყოფს პროპაგანდის შემადგენელ ელემენტებს:

კომუნიკატორი - მასში მოიაზრება გზავნილის გადამცემი. ავტორის აზრით, სარწმუნო და დამაჯერებელ კომუნიკატორს და ხშირად მოსაწონსაც - არადამაჯერებელ კომუნიკატორებთან შედარებით დიდი უპირატესობა აქვს. მისივე თქმით, გარდა დამაჯერებლობისა, კომუნიკატორის წარმატებაზე მოქმედებენ ისეთი ფაქტორებიც, როგორცაა აზრთა შორის თანხმობა (აუდიტორიასა და მას შორის), მსგავსების ეფექტი, ასაკი, გარეგნობა და ა.შ. პროპაგანდისტისთვის სამწუხაროდ, სანდოობას, მიმზიდველობას და სხვა პოზიტიურ მახასიათებლებს კომუნიკატორს აუდიტორია უფასებს. პროპაგანდისტი ამ მხრივ საზოგადოების განწყობას ვერ აკონტროლებს.

შეტყობინება - პროპაგანდის ეფექტურობა იზრდება, თუკი მისი შეტყობინება ეთანხმება სამიზნე აუდიტორიის მოთხოვნილებებსა და სწრაფვას; არსებულ ღირებულებებს, დამოკიდებულებებს, შეხედულებებსა და რწმენას ეხამება. ცნობილი ფაქტია, რომ საკითხის ცალმხრივად გაშუქება ბევრად უფრო მკვეთრ გავლენას ახდენს საზოგადოებაზე, ვიდრე ორი მხრიდან ჩვენება, მით უმეტეს თუ აუდიტორია გაუთვითცნობიერებელია ამ საკითხში; აქ ავტორი გვეუბნება, რომ საკითხის ორივე მხრიდან გაშუქება მხოლოდ მაშინ არის სასარგებლო, როდესაც აუდიტორია საქმეში ჩახედულია ან ოპოზიციურად არის განწყობილი. „ასეთ დროს, საკითხის ორივე მხრიდან გაშუქება კონტრპროპაგანდის თავიდან აცილების საუკეთესო საშუალება ხდება,“ - წერს იგი.

მედიატორი - აქ კი მოიაზრება მასობრივი ინფორმაციის საშუალებები, რომელთა წყალობითაც, ძირითადად ხდება პროპაგანდის წარმოება.

აუდიტორია - „სანდო კომუნიკაციის ეფექტიანობა ყველაზე მეტად დამოკიდებულია შეტყობინების მიმღების წარსულ ისტორიაზე - ანუ იმ ნიადაგზე, რომელშიც ხვდება თესლი,“ წერს ჯონ მარტინი. აქ მოიაზრება ინდივიდის როგორც კოგნიტური, ასევე დემოგრაფიული მონაცემები-ასაკი, სქესი, განათლება, სიციალურ-ეკონომიკურისტატუსი, გეოგრაფიული რეგიონი და ა.შ. ავტორი გვეუბნება, რომ როდესაც პროპაგანდის მიზანი

გარკვეული შეტყობინების მიზნობრივ აუდიტორიამდე მიტანაა, რაშიც კომუნიკატორი და მედია თავ-თავიანთ როლებს ასრულებენ, მდგომარეობის საერთო ფონი უნდა იყოს გათვალისწინებული - მოწონება საზაგადოების მხრიდან, აგრესიული დამოკიდებულება, ავტორიტარიზმი.

გარდა ზემოჩამოთვლილისა, პროპაგანდის მახასიათებლებში დუგლას ვალტონი (Douglas Walton, 1997) მოიაზრებს შემდეგსაც:

ცალმხრივი არგუმენტაცია - ავტორის აზრით, პროპაგანდა არის ადვოკატის ტიპის დიალოგი, რომელიც იყენებს ტენდენციურ არგუმენტებს, რათა დაიცვას ესა თუ ის საკითხი ცალმხრივად. პროპაგანდა არ ცდილობს მოახდინოს რაციონალურის, ბრძენის ან კეთილგონივრულის დელეგირება, არ იღებს მხედველობაში ალტერნატივებს და არ წონის სამართლიანობას და გონივრულობას.

შედეგებით გამართლებული - რადგანაც პროპაგანდის ცენტრალურ მიზანს მოქმედება წარმოადგენს, პროპაგანდა, როგორც სოციალურად ორგანიზებული აქტივობა გამართლებულია იმ შედეგებით, რომელსაც მან უნდა მიაღწიოს. პროპაგანდა გამართლებულია კონკრეტული შედეგის მომტანი სავარაუდო ღირებულებით, რომლის საბოლოო განზრახვა დადებითია, როგორც მაგალითად საჯარო უსაფრთხოება, ან ადამიანების სიცოცხლის გადარჩენა ომში. დუგლას ვალტონი გვეუბნება, რომ პროპაგანდა გამართლებულია ჯგუფისადმი რაიმე საფრთხის ციტირებით, შემდეგ კი იმის ხაზგასმით, რომ კონკრეტული მოსაზრების მიღებაა საჭირო ამ საფრთხისგან თავის დასაცავად. „ამგვარი გამართლება, აბალანსებს საფრთხისა ან სიცოცხლის დაკარგვის წინააღმდეგ წამოწეული ცალმხრივი ან თუნდაც წამგებიანი კამათის ხარჯებს, რომლებიც შესაძლოა გამომდინარეობდეს საღად მოაზროვნე რაციონალური დისკუსიიდან, რაც შესაძლოა აღმოჩნდეს კარგი არგუმენტი მეორე მხარისთვის. პროპაგანდის გამართლება, ამ შემთხვევაში, მსგავსია ტყუილის გამართლებისა ეთიკაში,“- წერს იგი.

ერისტიკული ასპექტი - პროპაგანდის ერთერთ მახასიათებლად, დუგლას ვალტონი ერისტიკულ ასპექტს განიხილავს და წერს, რომ პროპაგანდის არგუმენტირების სტრუქტურა კამათს ან ერისტიკული ტიპის დიალოგს წააგავს. იგი აუდიტორიისთვის დიქტომიას მოითხოვს: „ჩვენ კარგი ადამიანები ვართ. თუკი ჩვენს მხარეს არ ხართ, ესე იგი ჩვენ წინააღმდეგ ხართ. ყველა ვინც ჩვენს მოსაზრებას ეწინააღმდეგება, ცუდია.“ ავტორის თქმით, პროპაგანდაში ხშირად გამოიყენება სიტყვები „ბრძოლა“ და „ტანჯვა“ და ამის აზრი იმაში მდგომარეობს, რომ ნებისმიერი ზომა, რომელიც საჭიროა „ბოროტების“ ან „მტრისგან“ წამოსული საფრთხის წინააღმდეგ ბრძოლაში, გამართლებულია.

პროპაგანდის კლასიფიკაცია

სხვადასხვა მკვლევარი და მეცნიერი პროპაგანდის კლასიფიკაციას განსხვავებული ნიშნების მიხედვით ახდენს. როგორც ტატიანა მელნიკოვა (Татьяна МЕЛЬНИКОВА, 2008) თავის ნაშრომში წერს, „პროპაგანდის ფსიქოლოგიურ ზემოქმედებას, პირველ რიგში, ექვემდებარება ემოციები.“ იმის მიხედვით, თუ რა ემოციებს აღძრავს პროპაგანდა, იგი განასხვავებს პოზიტიურ და ნეგატიურ პროპაგანდას. მისი თქმით, პოზიტიური პროპაგანდა ასრულებს აღმზრდელობით, ინფორმაციულ, განმარტებით ფუნქციას, ხელს უწყობს თანხმობას, სოციალურ ჰარმონიას, ხალხის აღზრდას საერთო ღირებულებებისა და ნორმების შესაბამისად.

რაც შეეხება ნეგატიურ პროპაგანდას, მელნიკოვას შეხედულებით, იგი მიმართულია ილუზორული, პარალელური, პროპაგანდისტისათვის ხელსაყრელი რეალობის შექმნისკენ. ამდროს ხდება ხალხის ვიწრო წრის ინტერესებისათვის მასების ფასეულობების, შეხედულებების ამობრუნება. „ნეგატიური პროპაგანდა ხელს უწყობს სოციალური კონფლიქტების, მტრობის, საზოგადოებაში წინააღმდეგობების გაჩენას,“ - წერს იგი.

ჰაროლდ ლასუელის (Harold D. Lasswell, 1927) შეხედულებით, პროპაგანდა რამდენიმე კრიტერიუმის მიხედვით კლასიფიცირდება:

„ზოგს ორგანიზატორები იყენებენ, მაგალითად სიგარეტის საწინააღმდეგო ლიგა, რომელსაც მკაცრად განსაზღვრული მიზანი აქვს. ზოგს ორგანიზაციები მიმართავენ, მაგალითად სამოქალაქო ასოციაციები, რომელთა სიმბოლოებიც უფრო ზოგადი და მიზნის გამომხატველია. სიმბოლოები შესაძლოა იყოს რევოლუციური ან კონტრრევოლუციური, რეფორმისტული ან -კონტრრეფორმისტული, გააჩნია ჩართულია თუ არა მასში ინსტიტუციური ცვლილების გეგმა. პროპაგანდა, შესაძლოა, ორგანიზაციებმა ექსკლუზიურად ან დამხმარე საშუალებად გამოიყენონ, მათ შორის საზოგადოების კონტროლის საშუალებადაც. ზოგი პროპაგანდისტური სვლა დროებითია, მაგალითად საყვარელი შვილის მხარდასაჭერი კლუბის შექმნა, ან შეიძლება ის სამუდამო იყო. ზოგი პროპაგანდა ჯგუფის შიგნით ხორციელდება იმ მიზნით, რომ განმტკიცდეს არსებული დამოკიდებულება

ან

პირიქით.

გარდა ყველა ამ დამაჯერებელი და ღირებული განსხვავებისა, პროპაგანდა შესაძლოა დაიყოს იმ სამიზნე ობიექტის მიხედვით, რომლის მიმართაც ხორციელდება ის. ზოგი პროპაგანდა არსებობს ადამიანის დამოკიდებულების შეცვლის მიზნით, სხვები ქმნიან დამოკიდებულებას პოლიციასა და ინსტიტუტებზე, როგორცაა თავისუფალი ვაჭრობა ან საპარლამენტო ხელისუფლება, ზოგი კი პროპაგანდას იყენებს, რათა „აიძულოს“ ვინმე, იყიდოს ობლიგაციები ან შეუერთდეს საზღვაო სამხედრო სამსახურს.“

ამერიკელი მეცნიერი რალფ უაითი(Ralph K. White, 1971) პროპაგანდის კლასიფიცირებას იმის მიხედვით ახდენს, ეს უკანასკნელი მორალურად გამართლებულია თუ არა. მორალურად გაუმართლებელ და გამართლებულ პროპაგანდას კი ავტორი გამოყენებული ტექნოლოგიების მიხედვით განასხვავებს.

მორალურად გამართლებული პროპაგანდა, რალფ უაითის მიხედვით, იყენებს შემდეგ ტექნოლოგიებს:

ყურადღების მიქცევა და შენარჩუნება - თუ პოტენციური მსმენელი რადიოს არ ჩართავს, ან თუ პოტენციური მკითხველი გაზეთში არ ჩაიხედება, მათთან ვერც ერთი გზავნილი ვერ მიაღწევს. მაგრამ როგორც ფსიქოლოგიური კვლევებიდან ჩანს, სმენისა და კითხვის ხარისხსაც უდიდესი მნიშვნელობა აქვს. ზერელე და პასიური სმენა მსმენელზე ნაკლებ გავლენას ახდენს, ეს კი ნიშნავს, რომ გზავნილი მკაფიოდ რელევანტური და საინტერესო უნდა იყოს ან წარმოადგენდეს სამიზნე აუდიტორიის ინტერესების სფეროს. და აქვე ავტორი აღნიშნავს, რომ „გზავნილი მოსაწყენი არ უნდა გახდეს, როგორც ეს კომუნისტური პროპაგანდის შემთხვევაში იყო.“

ურთიერთგაგების ჩამოყალიბება და შენარჩუნება -ავტორის აზრით, გზავნილი ადამიანზე გავლენას უნდა ახდენდეს, უნდა იყოს სერიოზული, დამაჯერებელი და დასამახსოვრებელი.

ნდობის მოპოვება - ერთ-ერთი აუცილებელი კომპონენტია ნდობა. „სწორედ ნდობაზეა დამოკიდებული ურთიერთგაგება პროპაგანდისტსა და პოტენციურ სამიზნეს შორის. ხალხი ენდობა მას, ვინც მოსწონს და ვისაც ტკივილის მიყენება არავისთვის სურს.“

ემოციები - რალფ უაითის აზრით, ძლიერი ემოცია ხშირად ამახინჯებს აღქმის უნარს, მაგრამ ყოველთვის ასე არ ხდება. მისი თქმით, როცა ადამიანს რაიმეს გაკეთებაში დაარწმუნებ, ეს მის ფსიქოლოგიურ საჭიროებებში შეღწევას ნიშნავს. ამას ავტორი მსმენელის ქვეცნობიერ ინტელექტში შეღწევას უწოდებს.

რაც შეეხება მორალურად გაუმართლებელ პროპაგანდას, რალფ უაითის აზრით, მას შემდეგი ტექნოლოგიები განასხვავებს წინასგან:

ტყუილი - ამ შემთხვევაში ტყუილს ავტორი განსაზღვრავს, როგორც გამიზნულად ნათქვამ სიტყვებს და მოჰყავს ჰიტლერისა და კომუნისტური ლიდერების მაგალითები. „როცა ჰიტლერი პრალაში მარშის გამართვის მოწოდებით გამოდიოდა და მას ევროპაში თავის ბოლო ტერიტორიულ პრეტენზიას უწოდებდა, ის, ტყუოდა. მან სავარაუდოდ იცოდა, რომ კიდევ უფრო მეტი მოთხოვნა ექნებოდა. როცა კომუნისტურმა ლიდერებმა თქვეს 1950

წელს, რომ სამხრეთ კორეა ჩრდილოეთ კორეაზე თავდასხმას განახორციელებდა, ისინიც ცრუობნენ.“

ინსინუაცია- ინსინუაცია (ცილისწამება, გადაკრულად მინიშნება) განისაზღვრება, როგორც ბრალდების წაყენება დამადასტურებელი არგუმენტების გარეშე. პროპაგანდაში ამ სიტყვის მნიშვნელობის უკეთ გადმოსაცემად ავტორს მოჰყავს შემდეგი მაგალითი: „დღეს კაპიტანი ფხიზელი იყო,“ - გულისხმობს, რომ მას ლოთობის პრობლემა აქვს.

მოსაზრების ფაქტად წარმოჩენა -ავტორს აქაც წარსულის პოლიტიკური ლიდერების მაგალითები მოჰყავს და ამბობს, რომ, როცა ჰიტლერი ებრაელების მიერ გერმანიის განადგურებაზე საუბრობდა, ის საკუთარ მოსაზრებას ფაქტის სახით გადმოსცემდა. როცა კენედი, მაკნამარა, ბანდი, რასკი, ჯონსონი, ნიქსონი და სხვა ამერიკელი სპიკერები ვიეტნამში, კომუნისტ აგრესორებზე საუბრობდნენ, ისინი საკუთარ მოსაზრებებს წარმოაჩენდნენ, როგორც ფაქტებს. უაითის თქმით, მსგავსი მაგალითები ართულებს ზღვარის გავლებას მოსაზრებასა და ფაქტს შორის. ერთი ადამიანის აზრი მეორე ადამიანისთვის ფაქტი ხდება. „პროპაგანდისტი, რომელიც ორაზროვან სიტუაციაში თავის ინტერპრეტაციას ერთადერთ სავარაუდო ინტერპრეტაციად განიხილავს, ალბათ, მორალურად უდანაშაულოდ ითვლება, იმ გაგებით, რომ მას მართლა სჯერა საკუთარი სიტყვების. მიუხედავად ამისა, ამ ყველაფერში შეგნებული ტყუილის ელემენტიც დევს, რადგან პროპაგანდისტი იგნორირებას უკეთებს სხვა ინტერპრეტაციებს და უარყოფს მათ,“ - წერს უაითი.

განზრახ გამოტოვება-რალფ უაითის შეფასებით, ეს ნაწილობრივ საშიში და კონფლიქტის გამომწვევები ფორმაა. გულისხმობს ჯგუფურ კონფლიქტურ სიტუაციაში სხვა მხარის შეხედულების გაუთვალისწინებლობას. იგი წერს, რომ ამა თუ იმ ფაქტის და სიტუაციის გამიზნულად იგნორირება, საკუთარი მიზნის განხორციელების მიზნით, პროპაგანდისტების მიერ ხშირად გამოიყენება. ავტორის თქმით, ამ ხერხს ხშირად იყენებდნენ კომუნისტები.

ნაგულისხმევი განსაზღვრა - პროპაგანდისტი კონკრეტულ ფაქტს/მოვლენას/საკითხს განსაზღვრავს იმგვარად, როგორც თავად გულისხმობს. აქ ავტორს კომუნისტური პროპაგანდის მაგალითი მოჰყავს და წერს, რომ შესწავლის პროცესში კომუნისტურ პროპაგანდაში შეინიშნებოდა საუბრის ისეთი სტილი, თითქოს პროპაგანდისტთა საკუთარი ვერსია რეალიზმის შესახებ, უკვე დადასტურებულია და დამატებითი სამხილი ან არგუმენტი არ სჭირდება. მაგალითად: ამერიკის მთავრობა არ იყო ამერიკის მთავრობა, ის იყო იმპერიალისტური. აღმოსავლეთ ევროპის დაპყრობილი ქვეყნები სულაც არ იყო დაპყრობილი, ეს სახელმწიფოები სახალხო დემოკრატიას წარმოადგენდნენ.

კომუნისტების მიერ კონტროლირებული ქვეყნები სინამდვილეში, სულაც არ კონტროლდებოდნენ კომუნისტების მიერ. ეს ტერიტორიები მშვიდობისა და დემოკრატიის ბანაკები იყო, მოქცეული ომსა და იმპერიალიზმს შორის.

რალფ უაითისგან(Ralph K. White, 1971) განსხვავებით, ტატიანა მელნიკოვა (Татьяна МЕЛЬНИКОВА, 2008) და დუგლას ვალტონი(Douglas Walton, 1997) პროპაგანდის ტექნოლოგიებს ზოგადად ახასიათებენ და არ ახდენენ მის კლასიფიკაციას, როგორც მორალურად გამართლებულს ან გაუმართლებელს.

დუგლას ვალტონი პროპაგანდის ტექნოლოგიებში გამოყოფს შემდეგ კატეგორიებს:

ემოციური ენა და დამაჯერებელი განმარტებები - ავტორი წერს, რომ ყველა სახის პროპაგანდისთვის მნიშვნელოვანია ემოციურად დატვირთული სიტყვებისა და ფრაზების გამოყენება, რომლებიც მოახდენს სასურველი მოსაზრების მაღალ პოზიტიურ ვიზუალიზაციას, ხოლო საპირისპირო შეხედულებას მისცემს მკვეთრად ნეგატიურშეფერილობას.

ომის დროს გამოყენება - ამ ნაწილში ავტორი ხაზს უსვამს საჭირო დროის შერჩევას პროპაგანდის წარმოებისას. მისი აზრით, პროპაგანდა ყველაზე კარგად ჩანს და ყველაზე უკეთ შეისწავლება ომში მისიგამოყენებისას. ომის დროს, მისი მონაწილეები, სიძულვილისა და სიმწარის ემოციურ ფონში არიან გამომწვევდულები, რაც არ არის ხელშემწყობი იმისთვის, რასაც Thouless (1942) „მშვიდ აზროვნებას“ უწოდებს; ისეთს, რომლის დროსაც ემოციების გარეშე ხდება სამხილების აწონ-დაწონვა საკითხის ორივე მხრიდან. და აქვე დუგლას ვალტონი დასძენს იმასაც, რომ მაშინაც კი, როდესაც პროპაგანდა ომის გარეთ გამოიყენება, იგი ხშირად ხატავს განგაშისა და საფრთხის სურათს, რათა დათესოს შიში და პანიკა.

პროპაგანდის ტექნოლოგიებში დუგლას ვალტონი აერთიანებს ასევე ისეთ ქმედებებს, როგორიცაა სტატისტიკის არასწორი გამოყენება, მანიპულირება საზოგადოებრივ გამოკითხვებზე, ფოტომონტაჟის ტექნიკა, დარწმუნების ფსიქოლოგიური მეთოდები. ასევე ვიზუალური გამოსახულებების, გამეორებების, ხალხმრავლობის, ჯგუფის განმსაზღვრელი სიმბოლიკის და სხვათა გამოყენება.

რაც შეეხება ტატიანა მელნიკოვას (Татьяна Мельникова, 2008), პროპაგანდის ტექნიკების დახასიათებისას ის გამოყოფს შემდეგ ხერხებს:

პირველადი ინფორმაციის არჩევის პრინციპი - ავტორის აზრით, თანამედროვე პროპაგანდაში არსებობს ერთერთი ძირითადი პრინციპი: „ადამიანი, რომელმაც მსოფლიოს უთხრა პირველი სიტყვა, ყოველთვის მართალია“. კვლევები ადასტურებს, რომ

ის კანდიდატი, რომელიც არჩევნების დროს პირველი წარუდგენს საზოგადოებას თავდაჯერებულად საკუთარ თავს, როგორც მომავალი გამარჯვებული, საზოგადოებრივი ცნობიერება მას აღიარებს. ტატიანა მელნიკოვა მიიჩნევს, რომ ის, ვინც პირველმა გადმოსცა მნიშვნელოვანი ინფორმაცია, იღებს უპირატესობას, რადგანაც მისი ინფორმაცია ადრესატამდე აღწევს ადრე და ამით ხელს უწყობს პირველადი ფსიქოლოგიური შეხედულების წარმოქმნას ფაქტის ან მოვლენის მიმართ.

კონტრასტის პრინციპი - ადამიანის ან ჯგუფის მიღება ითვალისწინებს სოციალურ ფონს, რომელშიც ხდება ამ ადამიანის ან ჯგუფის აღქმა. მაგ: ბოროტი და უსამართლო ხალხის ფონზე კეთილი ადამიანი აღიქმება სიმპათიით. არსით მსგავსი პრინციპი გამოიყენება საარჩევნო კამპანიისას და წარმოადგენს შეტევით კონტრპროპაგანდას.

მედიატორების გამოყენება - ეს ტექნიკა დაფუძნებულია ორ პრინციპზე: 1) სოციალური კვლევები ადასტურებს, რომ პროპაგანდისტული კამპანიები უფრო ნაკლებ ეფექტს აღწევენ, ვიდრე ჭორები, მითები და ა.შ. 2) მეორე პრინციპი გამომდინარეობს პირველიდან - მელნიკოვას აზრით, ეფექტური ინფორმაციული ზემოქმედება ადამიანებზე ხორციელდება არა პირდაპირ კომუნიკაციის საშუალებით, არამედ მისთვის მნიშვნელოვანი პირების, ნაცნობების, ავტორიტეტული ადამიანების - ჭორებისა და მითების გამავრცელებლების - საშუალებით.

განმეორება - პროპაგანდის ერთერთი ყველაზე ეფექტური ხერხი, რომლის მნიშვნელობასაც არაერთი მკვლევარი და მეცნიერი უსვამს ხაზს, არის ერთიდაიმავე მტკიცებულებების გამეორება. ადამიანისთვის ყოველთვის დამაჯერებელია ის, რაც მან დაიმახსოვრა. მაშინაც კი, თუ დამახსოვრება მოხდა სუფთად მექანიკური გამეორებით. „ზემოქმედება ხდება ყოფით საკითხებზე, ყოველდღიურ აზრებზე, სურვილებზე და ადამიანის ქცევებზე. მაშასადამე, ეფექტური პროპაგანდა უნდა იყოს უბრალო და მუდმივად განმეორებადი,“ - წერს ტატიანა მელნიკოვა.

ფაქტის კონსტატაცია - ამ დროს მასობრივი კომუნიკაციის საშუალებებით საზოგადოებას მიეწოდება სასურველი ინფორმაცია, როგორც უკვე მომხდარი ან დადასტურებული ფაქტი. ასეთი პროპაგანდა მიეწოდება, როგორც სიახლე ან სოციოლოგიური კვლევის შედეგი. ამით იკლებს აღქმის კრიტიკულობა. ავტორიტეტულობის მისანიჭებლად გამოიყენება „შეხედულების ლიდერები“- პოპულარული ჟურნალისტები, ცნობილი პოლიტოლოგები, სოციოლოგები. (ამავე აზრს ავითარებს რაღფ უაითი, როგორც ზემოთ უკვე აღვნიშნეთ და მას „მოსაზრების ფაქტად წარმოჩენას“ უწოდებს).

მუქარის შექმნა- განეკუთვნება მასობრივი აუდიტორიის ემოციაზე ზემოქმედების ხერხებს. მის მთავარ ამოცანას წარმოადგენს დარწმუნება არსებულ რეალურ საფრთხეში.

ეს აიხსნება იმით, რომ დემორალიზებული და შეშინებული ადამიანები იწონებენ ისეთ ქმედებას, რომელიც რეალურად მათ საერთოდ არ აწყობთ. ტატიანა მელნიკოვას აღწერით, ეს ტექნოლოგია შემდეგნაირად მუშაობს: ილუზორული ან რეალურად არსებული რაიმე საფრთხე (მაგ:ტერორიზმი) რამდენჯერმე ძლიერდება მასობრივი კომუნიკაციის საშუალებებით. „ამით ხდება მასობრივი შიშის გამოწვევა იმ მიზნით, რომ შეიქმნას ხელსაყრელი სიტუაცია საზოგადოებრივი აზრის მანიპულირებისთვის, პირველ რიგში, პოლიტიკური მიზნებისთვის,“ - წერს იგი.

პროპაგანდის კიდევ ერთ ტექნოლოგიას სტივენსონი (1944) გასაზღვრავს შეფასებითი მნიშვნელობის თეორიით. სტივენსონის თეორიის თანახმად, დამაჯერებელი განმარტებების მიზანს წარმოადგენს სასურველი ან არასასურველი დამოკიდებულების ჩამოყალიბება რაიმეს მიმართ, სიტყვის აღწერითი მნიშვნელობის შეცვლით ისე, რომ მისი შეფასებითი განმარტება იგივე დარჩეს. იგი გვთავაზობს მაგალითებს:

შემთხვევა 1: „აბორტი“ ნიშნავს უდანაშაულო ადამიანის შეუბრალებელ მკვლელობას.

„აბორტი“ ნიშნავს უსაფრთხო და დამკვიდრებულ ქირურქიულ პროცედურას, როდესაც ქალს ამორებენ არასასურველ ტვირთს.“

შემთხვევა 2: „ლიბერალი“ ნიშნავს თვალცრემლიან კეთილისმსურველს, რომელიც შეპყრობილია აზრით, რომგასცეს სხვა ადამიანების ფული.“

„ლიბერალი“ ნიშნავს ჭეშმარიტ ჰუმანისტს, რომელიც მიზნად ისახავს ყველა მოქალაქისათვის სათანადო საცხოვრებლის, ჯანდაცვისა და თანასწორი შესაძლებლობების უზრუნველყოფას.

პროპაგანდა და პოლიტიკა

საზოგადოებრივი ცნობიერების მანიპულირების ტექნოლოგიების მკვლევრები პოლიტიკურ პროპაგანდას მიიჩნევენ საზოგადოებრივ ცნობიერებაზე ზემოქმედებისა და გარკვეული ფასეულობების ფორმირების უძლიერეს იარაღად. ჯონ მარტინი (John Martin, 1971) პოლიტიკურ პროპაგანდას განსაზღვრავს, როგორც საკომუნიკაციო აქტს, კავშირის საშუალებას, რომელსაც ხელისუფლება უცხოეთის საზოგადოებისთვის ეწევა. „წინათ ასეთ საქმიანობას დიპლომატია ერქვა. დღეს საერთაშორისო პროპაგანდის სამიზნეს ხშირად ხელისუფლება ირჩევს... დიპლომატიურ აზრთა ცვლა სავსებით კანონიერია, ყოველ შემთხვევაში, დიპლომატიური მაინც, თავისი ფორმით. პროპაგანდა კი ამ ფორმას სცილდება,“ - წერს იგი.

ჰაროლდ ლასუელის (Harold D. Lasswell, 1951) განმარტებით, პროპაგანდა იარაღია ტოტალური პოლიტიკისა, დიპლომატიასთან, ეკონომიკურ მდგომარეობასთან და შეიარაღებულ ძალებთან ერთად. „პოლიტიკური პროპაგანდა წარმოადგენს მასობრივი კომუნიკაციების მენეჯმენტს ძალაუფლების დამყარების მიზნით. საბოლოო მიზანი ძალაუფლების მატერიალური ხარჯის ეკონომიაა. უფრო კონკრეტულად კი მსოფლიო მმართველობის მატერიალური ხარჯის ეკონომია,“ - წერს იგი.

მკვლევარი ტობიას ურშპრუნგი (Tobias Ursprung, 1994) თავის ნაშრომში წერს, რომ „პროპაგანდის გამავრცელებლები დაინტერესებულები არიან, მიაღწიონ გარკვეულ პოლიტიკურ შედეგს.“ ჩვენ შეგვიძლია ვთქვათ, რომ შედეგი, რომლის მიღწევასაც პოლიტიკოსები ცდილობენ, თანამდებობისა და ძალაუფლების მოპოვებაა. შესაბამისად, არჩევნების პერიოდში პროპაგანდა კიდევ უფრო მნიშვნელოვანი „იარაღი“ ხდება.

ამავე მოსაზრებას ავითარებს ტატიანა მელნიკოვა(Татьяна МЕЛЬНИКОВА, 2008) და აღნიშნავს, რომ „პოლიტიკური მოღვაწის პარტიის წარმატება არჩევნებზე მნიშვნელოვანწილად განპირობებულია ფორმირებული იმიჯის ეფექტურობით, აუდიტორიის მიერ მისი აღქმით, იმიჯის მატარებლის პოპულარობით.“ სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ხდება პოლიტიკური სუბიექტების ფორმირებული ხატის ჩანერგვა და განვრცობა საზოგადოების ცნობიერებაში. ამისათვის კი გამოიყენება უამრავი მეთოდი. მელნიკოვას აზრით, ერთერთი ასეთი მეთოდია საზოგადოებრივი ცნობიერების მანიპულირება პროპაგანდის საშუალებით.

ტობიას ურშპრუნგი არჩევნების დროს პოლიტიკურ პროპაგანდასთან დაკავშირებით შენიშნავს: „ამომრჩევლებს არ სურთ, რომ საარჩევნო ყუთთან მათ მიერ გაკეთებული არჩევანი იყოს შემთხვევითი - მათ არ სურთ ხმის მიცემა დაუფიქრებლად. ასეთ შემთხვევაში ისინი უბრალოდ სახლში დარჩებოდნენ. აი, სწორედ აქ მოქმედებს პოლიტიკური პროპაგანდის ეფექტი. პროპაგანდა ამომრჩევლებს აწვდის უფასო ინფორმაციას. ამომრჩევლები კი კმაყოფილები არიან, რადგან ამ ინფორმაციის წყალობით, ისინი ამყარებენ თავიანთი „დასაბუთებული არჩევნის“ საფუძველს.“

და აქვე ავტორი დასძენს, რომ სწორედ ასეთ დროს იყენებენ ძვირადღირებულ პროპაგანდას დაინტერესებული ჯგუფები. ეს დაინტერესებული ჯგუფები, ჩვენს შემთხვევაში პოლიტიკოსები არიან. „მათ აინტერესებთ რას ფიქრობენ ამომრჩევლები გარკვეულ საკითხებთან დაკავშირებით. ისინი მზად არიან იმისთვისაც, რომ ამომრჩევლებს ფული გადაუხადონ ამ ინფორმაციის მისაღებად,“ - წერს ტობიას ურშპრუნგი(Tobias Ursprung, 1994). საზოგადოება კი თავისდაუნებურად ხდება პროპაგანდის მსხვერპლი.

როგორც ამერიკელი მეცნიერი ალვინ ჯონსონი (Alvin Johnson, 1949) წერს, კომპრომისი პოლიტიკის სულია. პროპაგანდის სულს კი შეურიგებლობა წარმოადგენს. "თითოეული ჭეშმარიტი პოლიტიკოსი ცდილობს თავის მხარეს გადმოიბიროს ყველა მეზობელი ძალა და მზად არის გაიღოს მსხვერპლი ამის მისაღწევად. ჭეშმარიტ პროპაგანდისტს კი სძულს მისი პოლიტიკური მეზობლები."

ალვინ ჯონსონი ბოლო დროის ყველაზე დიდ ოსტატებად პოლიტიკური პროპაგანდის საკითხში ლენინს და ჰიტლერს ასახელებს. მისი თქმით, ორივე ხელმძღვანელობდა უკომპრომისო, მტრული დამოკიდებულებით გვერდით მდგომი პარტიის მიმართ. ლენინს სძულდა მენშევიკები, სტალინს კი - ტროცკისტები. ჰიტლერს - ნაციონალ-სოციალისტს - ყველაზე მეტად ეჯავრებოდა სოციალ - დემოკრატები და გერმანელი ნაციონალისტები. ალვინ ჯონსონის შეფასებით, „ჰიტლერის პროპაგანდის პრინციპი ძალიან ეფექტური იყო თავისი დროისთვის. რუსული პროპაგანდის პრინციპის ეფექტურობას კი ვადა ჯერაც არ გასვლია. მან გაანადგურა თავისი ახლო მეზობლები“.

ამავე აზრს ავითარებს ჩვენ მიერ არაერთგზის დამოწმებული ჰაროლდ ლასუელიც (Harold D. Lasswell, 1951) თავის წიგნში: „საბჭოთა პროპაგანდის სტრატეგია“. ისიც, წინა ავტორის მსგავსად, რუსულ პროპაგანდას საკმაოდ აგრესიულს უწოდებს. მისი თქმით, რუსეთის ტოპ მმართველები ფლობენ დოქტრინასა და ტრადიციას, რომლის თანახმადაც პროპაგანდა ტოტალიტარული პოლიტიკის აღსრულებაში მნიშვნელოვან როლს თამაშობს.

„ყველამ იცის, რომ 1917 წელს ძალაუფლების ხელში ჩაგდება იგეგმებოდა მრავალწლიანი აქტივობებით, რომლებშიც მონაწილე რევოლუციური პარტიების წევრები ვალდებული იყვნენ მათი ენერგია პროპაგანდისთვის მიემღვნათ,“ - წერს ლასუელი. მისი აზრით, რუსული ელიტა პროპაგანდის ხაზგასმას, ადამიანის გონების ან ისტორიაში იდეათა როლის პატივსაცემად კი არ ახდენს, არამედ პირიქით - „რუსული მმართველი კლასის ტრადიცია იდეებისა და ადამიანის გონების უგულვებელყოფას წარმოადგენს“.

მსგავს მოსაზრებას გამოთქვამს დევიდ ვედგუდი (David Wedgwood Benn, 1985) თავის ნაშრომში: „საბჭოთა პროპაგანდა: თეორია და პრაქტიკა“. საბჭოთა პროპაგანდის დახასიათებისას იგი წერს, რომ საბჭოთა პროპაგანდა იდეოლოგიის ქვედანაყოფი უფრო იყო, ვიდრე სოციალური მეცნიერებისა და რომ მათ მიერ გამოყენებული იძულებითი დარწმუნება აუდიტორიის სურვილების იგნორირებას ნიშნავდა.

რუსულ პროპაგანდაზე საუბრისას, ჰაროლდ ლასუელი სვამს კითხვას: „ რა მოხდება თუკი რუსეთის სტრატეგიული მიზანი იქნება, ის რომ არ არსებობდეს საზოგადო ომი“?

ავტორი კითხვას თავადვე პასუხობს და სავარაუდო სამომავლო სურათს გვიხატავს: „ეს იქნება კორეის ტიპის ადგილობრივი აგრესია. სხვადასხვა ქვეყანა ერთმანეთის მიყოლებით, თვითკმაყოფილების, დაყოფისა და დაშინების გზით, მოექცევა რუსულ ორბიტაში. შეერთებული შტატები მიღებს ისეთ გადაწყვეტილებებს, რომლებიც დაასუსტებს მის ეკონომიკურ, პოლიტიკურ და სოციალურ სფეროებს. შტატები მშვიდობიანად გადაინაცვლებს მსოფლიოში მეორე ადგილზე“.

საბჭოთა პროპაგანდის დახასიათებისას, ჰაროლდ ლასუელი შეჯამების სახით აღნიშნავს, რომ „რუსული პროპაგანდა სულაც არ არის მშვიდობიანი პროცესი მოცემულ ქვეყანაში მცხოვრები ხალხის უმრავლესობისთვის, არამედ იგი წარმოადგენს ძალაუფლების ხელში ჩაგდების წინაპირობას“. მისი აზრით, ძალაუფლების მოპოვების ეტაპზე, რუსული პროპაგანდის სტრატეგიას დემორალიზაცია წარმოადგენს, რომელიც განიხილება ტერორთან სინქრონიზებულად და არწმუნებს ყველას საბჭოთა კავშირის გარდაუვალ ტრიუმფსა და იმაში, რომ წინააღმდეგობის გაწევა ან თუნდაც თანამშრომლობა სრულიად უიმედო ქმედებას წარმოადგენს.

დასასრულს შეგვიძლია ვთქვათ: ავტორთა უმრავლესობა თანხმდება, რომ პოლიტიკური რეალობის შექმნაში პროპაგანდა განსაკუთრებულ როლს ასრულებს. როგორც წარმოჩნდა, პოლიტიკური პროპაგანდა წარმოადგენს პოლიტიკური მანიპულაციის მძლავრ საშუალებას. იგი განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს საზოგადოებრივი აზრის ფორმირებაში; ხელს უწყობს შეხედულებების, განწყობების, პოლიტიკური აზროვნების სასურველი მიმართულებით წარმართვას და, რაც მთავარია, იწვევს ცვლილებებს მოქალაქეების ქცევაში.

კვლევის ქართული გამოცდილება

რუსული პროპაგანდა და მისი თავისებურებები ქართულ მედიასივრცეში აქტიური კვლევის საგანია ქართველი მკვლევრებისთვის. ნაშრომში მიმოხილულია ამ თემასთან დაკავშირებული იმ კვლევების ნაწილი, რომლებიც 2015-2016 წლების განმავლობაში ჩატარდა.

ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტმა 2016 წლის 22 აგვისტოს გამოაქვეყნა დოკუმენტი „კრემლის საინფორმაციო ომი საქართველოს წინააღმდეგ: პროპაგანდასთან ბრძოლის სახელწმიფო პოლიტიკის აუცილებლობა“. ნაშრომში აღწერილია რუსული პროპაგანდის მახასიათებლები და მიზნები. საუბარია ასევე იმ არხებზე, რომელთა საშუალებითაც კრემლი საქართველოში აწარმოებს საინფორმაციო ომს. წარმოდგენილ დოკუმენტში ავტორები საუბრობენ პროპაგანდის საფრთხის გაცნობიერებისა და მასთან ბრძოლის სახელმწიფო პოლიტიკის აუცილებლობაზე.

დოკუმენტის დასაწყისში ხაზგასმულია საინფორმაციო ომის მნიშვნელობა რუსეთის ფედერაციაში და მოყვანილია შესაბამისი მაგალითებიც. „2013 წლის 27 თებერვალს, გაზეთ „Военно-промышленный курьер“-ში გამოქვეყნდა რუსეთის შეიარაღებული ძალების გენერალური შტაბის უფროსის, ვალერი გერასიმოვის სტატია, რომელშიც საუბარია კრემლის გეოპოლიტიკური მიზნების მიღწევის საშუალებებზე. „გერასიმოვის დოქტრინად“ წოდებული სტატიის თანახმად, თანამედროვე ომში წამყვანი ადგილი საინფორმაციო და ფსიქოლოგიურ ომს უკავია“ - ვკითხულობთ აღნიშნულ კვლევაში. ავტორთა თქმით, საინფორმაციო ომის ცნებას ცენტრალური ადგილი უჭირავს რუსეთის ფედერაციის სამხედრო დოქტრინაშიც, რომლის მიხედვითაც, კრემლი საინფორმაციო ომის პრინციპებს მიმართავს, როდესაც საკუთარი ინტერესების გატარებას ცდილობს რომელიმე სახელმწიფოს მიმართ.

აღნიშნული დოკუმენტის მიხედვით, საქართველოში კრემლის პროპაგანდის გააქტიურება დაიწყო 2013 წლიდან, როდესაც რამდენიმე ინტერნეტტელევიზიამ, ბეჭდურმა გამოცემამ, ვებ-გვერდმა, არასამთავრობო ორგანიზაციამ და პოლიტიკურმა ჯგუფმა დაიწყო ანტიდასავლური გზავნილებს მასობრივი გავრცელება. ავტორები საქართველოში კრემლის პროპაგანდის ძირითად მიმართულებებს გამოყოფენ:

ევროპულ და ევრო-ატლანტიკურ სტრუქტურებში საქართველოს ინტეგრაციის დისკრედიტაცია.

დასავლური ღირებულებების დაკნინება - მათი წარმოჩენა, როგორც შეუთავსებელი ქართულ კულტურასა და ტრადიციებთან.

შეთქმულების თეორიების გავრცელება - შეთხზულ ჰიპოთეზათა ერთობლიობა, რომელიც რიგ მოვლენებს წარმოაჩენს, როგორც დასავლური სახელმწიფოების ან ინსტიტუტების შეთქმულების დამანგრეველ და საფრთხის შემცველ შედეგს.

დოკუმენტის ავტორთა შეფასებით, თემატური მიმართულებების მიხედვით იქმნება „მითები“, რომლის საშუალებითაც ხდება პროპაგანდის გზავნილების შეფუთვა. ამავე

დოკუმენტის მიხედვით, 2014 წლიდან, ქართულ მედიაში გამოაშკარავებული ანტიდასავლური ხასიათის 98 მითი.

წარმოდგენილი მონაცემების მიხედვით, მითების ყველაზე დიდი ნაწილი (28%) ევროკავშირს ეხება. გამომდინარე იქიდან, რომ საქართველომ ვიზალიბერალიზაცია მიიღო, რუსული პროპაგანდის ეს მიმართულება განსაკუთრებით საფრთხის შემცველი ხდება დღევანდელ რეალობაში.

ავტორები საუბრობენ ასევე იმ მოსალოდნელ შედეგებზე, თუკი ხელისუფლება განაგრძობს უმოქმედობას და არ შეიმუშავებს კრემლის პროპაგანდის წინააღმდეგ სახელმწიფო პოლიტიკას. უმოქმედობის შემთხვევაში, ავტორები პროგნოზირებენ ამგვარ შედეგებს:

შესუსტდება ევროპული და ევრო- ატლანტიკური ინტეგრაციის მიმართ საქართველოს მოსახლეობის მხარდაჭერა და გაიზრდება რუსეთთან დაახლოების მოსურნეთა რიცხვი (რასაც ადასტურებს NDI-ის მიერ გამოქვეყნებული კვლევა. (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/zxAsYJ>) ამით კი საფრთხე შეექმნება ქვეყნის ევროატლანტიკურ კურსს.

გარეშე მტრულ ძალას მიეცემა საშუალება, მოახდინოს გავლენა ქვეყნის პოლიტიკურ დღის წესრიგზე, რითიც საფრთხე ექმნება სახელმწიფოს, როგორც სუვერენულ ერთეულს.

საზოგადოებაში გაძლიერდება ქსენოფობია და გაღვივდება ეთნიკური და რელიგიური შუღლი. ამის გამო კი შესუსტდება სამოქალაქო ერთიანობა.

IDFI-ის მიერ გამოქვეყნებული დოკუმენტის ავტორთა მტკიცებით, საქართველოში კრემლის პროპაგანდის ძირითად საყრდენს მედიასაშუალებები წარმოადგენს.

ამავე აზრს ავითარებს მედიის განვითარების ფონდი (MDF) კვლევაში „ანტიდასავლური პროპაგანდა“. კვლევა ერთწლიან პერიოდს (17 თებერვალი, 2014 – 18 თებერვალი, 2015) მოიცავს და იმ წყაროების მიხედვით არის დაჯგუფებული, რომლებიც ანტიდასავლური განწყობების მხრივ ყველაზე აქტიურია: მედია, პოლიტიკური პარტიები და მათთან აფილირებული საზოგადოებრივი ორგანიზაციები, მოქმედი და ყოფილი თანამდებობის პირები, სასულიერო პირები და საზოგადოების სხვა წარმომადგენლები. მონიტორინგის შედეგად დადგინდა, რომ საქართველოში ანტიდასავლური განწყობების მთავარი წყარო მედიაა. კვლევის ერთწლიანი პერიოდის განმავლობაში გამოვლინდა აღნიშნული შინაარსის გზავნილების 325 შემთხვევა.

კვლევის ავტორთა შეფასებით, მონიტორინგის შედეგებმა გამოკვეთა ქართულ მედიაბაზარზე ისეთი მედიასაშუალებების არსებობა, რომლებშიც, მათი აზრით, მხოლოდ ერთგვაროვანი მოსაზრებებია წარმოდგენილი, ბრალდებები და ფაქტობრივი ინფორმაცია ხშირად ერთი ადამიანის ან მხოლოდ თავად ჟურნალისტის პირად მონათხრობს ეფუძნება, ან რუსული წყაროებით არის გამყარებული. აქედან გამომდინარე, კვლევის შედეგებით დასტურდება, რომ ეს გარემოებები აქცევს ამ კატეგორიის მედიუმებს პროპაგანდის ინსტრუმენტებად.

ამავე წელს (2015) ანტიდასავლურ განწყობათა დემონსტრირების თავისებურებები მედიაში ხატია ლომიძემ სამაგისტრო კურსის ფარგლებში იკვლია და შედეგები თავის ნაშრომში „ანტიდასავლურ განწყობათა შექმნისა და გავრცელების თავისებურებები

თანამედროვე ქართულ სატელევიზიო და ბეჭდურ მედიაში“ წარმოადგინა. კვლევა სამთვიან - 2015 წლის 1 აგვისტოდან ამავე წლის 1 ნოემბრამდე - პერიოდს მოიცავდა. ავტორმა გამოიკვლია ძირითადი სატელევიზიო და ბეჭდური მედია: რუსთავი 2, იმედი, მანეთი, საზოგადოებრივი მაუწყებელი, ჯიდიესი, კავკასია, ობიექტივი დღის მთავრი საინფორმაციო გამოშვებები, კავკასიისა და ობიექტივის შემთხვევაში პრაიმტაიმის თოქ-შოუები და გაზეთები: ასავალ-დასავალი, კვირის პალიტრა, კვირის ქრონიკა, ალია, რეზონანსი, პრაიმტაიმი.

კვლევის შედეგების მიხედვით, სატელევიზიო და ბეჭდურ მედიაში მონიტორინგის პერიოდში დასავლეთის მიმართ ნეგატიური დამოკიდებულების შემცველი ჯამში სულ 180 პოზიცია დაფიქსირდა. სატელევიზიო მედიაში - 65, ბეჭდურში -115. გამოვლენილი პოზიციების შედეგად დასავლეთის მიმართ გამოხატული ნეგატიური დამოკიდებულება ძირითადად მოიცავს: ანტიამერიკულ, ანტიდასავლურ და ნატოს წინააღმდეგ მიმართულ პოზიციებს. კვლევის შედეგებში ავტორი ბეჭდურ და სატელევიზიო მედიაში მონიტორინგის შედეგად მიღებულ შედეგებს ერთმანეთს ადარებს და აღნიშნავს, რომ სატელევიზიო მედია ნაკლებ დროს უთმობს დასავლეთის მიმართ ნეგატიურად განწყობილ რესპონდენტებს, ხოლო თავად ის, განსხვავებით გაზეთებისგან, თითქმის საერთოდ არ ავლენს ანტიდასავლურ განწყობებს. თუმცა აქვე გამონაკლისის სახით ასახელებს მედიაკავშირ „ობიექტივს“, სადაც ანტიდასავლურ განწყობებს, ავტორის თქმით, თავად ჟურნალისტებიც ავლენენ.

ხატია ლომიძე თავის კვლევაში, შეჯამების სახით ძირითად მიგნებებსაც გამოყოფს. მაგალითად:

- “საქართველოში დასავლეთის მიმართ ნეგატიურ განწყობებს ბეჭდური მედია უფრო ხშირად ავრცელებს, ვიდრე სამაუწყებლო მედია.
- დასავლეთის მიმართ ნეგატიური განწყობის შემცველი დამოკიდებულების გავრცელება ცალკეული მედიასაშუალებების სარედაქციო პოლიტიკის ნაწილად შეიძლება ჩაითვალოს.
- ყველაზე ხშირად ანტიდასავლურ განწყობებს ავრცელებენ: ტელეკომპანია ობიექტივი, გაზეთები ასავალ-დასავალი, ალია და კვირის ქრონიკა.
- როგორც ბეჭდური, ისე სამაუწყებლო მედიის შემთხვევაში, დასავლეთის მიმართ ნეგატიური დამოკიდებულების შემცველი თვალსაზრისის გამავრცელებლები უფრო ხშირად რესპონდენტები არიან, ვიდრე მედიის წარმომადგენლები.”

ქართული არასამთავრობო კვლევითი ორგანიზაციის, ევროპული ინიციატივა – ლიბერალური აკადემია თბილისი (EI-LAT), 2016 წლის პოლიტიკის დოკუმენტში -

„რუსეთის ხისტი და რბილი ძალის საფრთხეები საქართველოში“, ვკითხულობთ, რომ რუსეთისთვის „რბილი ძალა“ საჭირო იდეოლოგიური და პოლიტიკური პლატფორმის შესაქმნელად ერთერთი საჭირო იარაღია და მას კრემლი აქტიურად იყენებს. კვლევის ავტორთა თქმით, რუსული პროპაგანდა საქართველოში აქტიურად მუშაობს ონლაინგამოცემების, ინტერნეტ„ტროლებისა“ და „ბლოგების“ მიმართულებითაც, რითაც კრემლი ცდილობს, ინტერნეტსივრცეში არსებულ დისკუსიას მისთვის სასურველი მიმართულება მისცეს.

კვლევის ავტორები აგრეთვე იმ ნიშანზე საუბრობენ, რომელიც საქართველოში რუსეთის საინფორმაციო ომს სხვა პოსტსაბჭოთა ქვეყნებისგან განასხვავებს. მათი თქმით, თუ უკრაინაში, ლატვიაში, მოლდოვასა და სხვა პოსტსაბჭოთა ქვეყნებში რუსული პროპაგანდის დიდი ნაწილი უშუალოდ რუსულ ენაზე მიმდინარეობს, საქართველოში კრემლი საინფორმაციო ომისათვის უმეტესად ქართულ ენას იყენებს. აქედან გამომდინარე, კიდევ უფრო რთულდება კრემლის პროპაგანდის წინააღმდეგ ბრძოლა, რამდენადაც ის, ავტორთა მტკიცებით, ისეთ ფუნდამენტურ ღირებულებებს იყენებს ფარად, როგორც სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლებაა. ამ ღირებულებას კი საქართველოს კონსტიტუცია იცავს.

2014 წლის ოქტომბერში არასამთავრობო ორგანიზაციამ, „საერთაშორისო გამჭვირვალობა საქართველომ“ გამოაქვეყნა ანგარიში - „ვის ეკუთვნის ქართული მედია“. კვლევაში აღნიშნულია, რომ ბოლო რამდენიმე წლის განმავლობაში ქართულ ონლაინსივრცეში გამოიკვეთა ვებგვერდების ჯგუფი, რომელიც ანტიდასავლურ პროპაგანდას ეწევა. ამ ონლაინგამოცემების ჯგუფს კი ერთმანეთთან ფორმალური თუ არაფორმალური თანამშრომლობა აკავშირებთ. მათ შორის არის: Reportiori.ge, Marshallpress.ge, Geworld.ge, Saqinform.ge, TB24.ge და Ttaoba.ge.

კომუნიკაციების ეროვნული კომისიის დაკვეთით, „სოციალური კვლევისა და ანალიზის ინსტიტუტმა“ ჩაატარა კვლევა და შედეგები კომისიას 2015 წლის 25 დეკემბერს წარუდგინა. კვლევა რადიომაუწყებლობის პრიორიტეტების განსაზღვრის მიზნით ჩატარდა, თუმცა მისი ერთი ნაწილი სატელევიზიო მაუწყებლობებსა და უცხოურ ტელევიზიასაც ეხება. ქვეყნის მასშტაბით 2700 პირისპირ ინტერვიუ ჩატარეს. კვლევის შედეგები გვამცნობს, რომ რუსული NTV და რუსეთის პირველი არხი (ORT) საქართველოში ყველაზე პოპულარული უცხოური არხებია. არასამთავრობო ორგანიზაციის „ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტის“ (IDFI) თავმჯდომარე ლევან ავალიშვილი ნეტგაზეთთან ინტერვიუში (იხ. ვებმის.: <http://netgazeti.ge/life/104681/>) ამ კვლევის შედეგებზე საუბრობს: „ეს მედია არ არის. ეს არის რუსეთის სახელმწიფო აპარატის ერთ-

ერთი განშტოება. ეს არის რუსეთის შესაბამისი სამსახურების მიერ მკაცრად კონტროლირებადი ინსტრუმენტი, რომელსაც კონკრეტული მიზნები აქვს“.

ავალიშვილის აზრით, ეს მიზნებია, ერთი მხრივ, რუსეთის მოსახლეობის კონტროლი და ინფორმაციულ ვაკუუმში ყოფნა, მეორე მხრივ, კულტურული თუ საინფორმაციო პროპაგანდა ქვეყნის გარეთ, თავისი გავლენის გაზრდის მიზნით: “იყენებენ ბევრ მეთოდს, სპეციალურ მესიჯებს, დეზინფორმაციას და ხდება ისეთი რეალობის წარმოჩენა, როცა ადამიანი გაურკვეველობაში ვარდება და უჭირს ინფორმაციული გადაწყვეტილების მიღება. საუბარია გარკვეული მითების დანერგვაზე, იქნება ეს ანტიდასავლური განწყობების კულტივირება, რელიგიურ საკითხებზე დაფუძნებული თემები თუ ადამიანის უფლებათა საკითხები. სამწუხაროდ, ამის რეფლექსია ჩვენს საზოგადოებაშიც ხდება”, განმარტავს ავალიშვილი ჟურნალისტთან საუბრისას.

უნდა აღინიშნოს აგრეთვე ქართულ მედიასივრცეში შექმნილი ონლაინპლატფორმა damoukidebloba.com. ეს არის საზოგადოებრივი პროექტი, რომელიც "ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტის" (IDFI) დამფუძნებლებმა, გიორგი კლდიაშვილმა და ლევან ავალიშვილმა შექმნეს. აღნიშნული პლატფორმა საქართველოში რუსული პროპაგანდის და ე.წ. რბილი ძალის სხვა ინსტრუმენტების გავრცელების ანალიზითაა დაკავებული.

2015 წელს საზოგადოებრივი პროექტის damoukidebloba.com-ის ფარგლებში მომზადდა კვლევა „რუსული გავლენა არასამთავრობო ორგანიზაციებსა და მედიაზე“. კვლევის შედეგებიდან დადგინდა, რომ რუსული რიტორიკის პოპულარიზაციას, არასამთავრობო ორგანიზაციებიდან, ყველაზე მეტად ახდენს „ევრაზიის ინსტიტუტი“ და „ევრაზიული არჩევანი“. კვლევის ავტორთა - ნატა ძველიშვილისა და თაზო კუპრეიშვილის - შეფასებით, მიუხედავად იმისა, რომ ჯამში ღიად ანტიდასავლური რიტორიკის მქონე ორგანიზაციების რაოდენობა საქართველოში საკმაოდ დიდია, მათი დამფუძნებლები ძირითადად ერთი და იგივე პირები არიან.

კვლევის შედეგად ასევე გამოირკვა, რომ საქართველოში თანდათან ძლიერდება რუსული მულტიმედია პროექტი „სპუტნიკი“. კვლევის ავტორების თქმით, აღნიშნული საიტი რუსული პროპაგანდის მთავარი ლოკომოტივია მსოფლიოში. მას შემდეგ, რაც მათ რადიოს ეთერში გაშვების უფლება არ მისცა საქართველოს კომუნიკაციების ეროვნულმა კომისიამ, "სპუტნიკმა" საკუთარი აქტივობა ინტერნეტსივრცეში გადაიტანა, სადაც ტექსტურ მასალებთან ერთად, ათავსებენ როგორც ვიდეო, ისე ფოტო პროდუქტსაც, ასევე ინტერნეტ-რადიო გადაცემებს.

ონლაინ პლატფორმებზე საუბრისას, აუცილებლად უნდა ვახსენოთ ასევე mediachecker.ge. ეს არის მედია კრიტიკის პლატფორმა, რომელზეც ტელე, ონლაინ და ბეჭდურ მედიაში განთავსებული ჟურნალისტური პროდუქტის ანალიზის შედეგებია თავმოყრილი. საიტის საძიებო ველში „რუსული პროპაგანდის“ ჩაწერისას, ათამდე სტატია იძებნება. გამოქვეყნებულ მასალებში ვკითხულობთ, როგორც ცალკეულ ვებ-გვერდზე გამოქვეყნებული ანტიდასავლური რიტორიკის სტატიების ანალიზს, ისე ზოგადად, რუსული პროპაგანდის თავისებურებების შესახებ მსჯელობასაც.

თაზო კუპერიშვილის მიერ 2017 წლის 4 აპრილს გამოქვეყნებულ საავტორო სვეტში „რუსული პროპაგანდის 44 გზავნილი აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებში“ (იხ. ვებმის.: <http://mediachecker.ge/mediacritics/detail/248/>) წარმოდგენილია პოსტსაბჭოთა სივრცეში მოქმედი ორგანიზაციების კვლევის შედეგები. კვლევის ძირითად საკითხს წარმოადგენს იმის დადგენა, თუ რა გზავნილებს ავრცელებს რუსული პროპაგანდისტული მანქანა აღმოსავლეთ პარტნიორობის ექვს ქვეყანაში – საქართველოში, უკრაინაში, სომხეთში, აზერბაიჯანში, მოლდოვასა და ბელორუსში. კვლევის მიხედვით, რუსულ პროპაგანდას რამდენიმე ძირითადი მახასიათებელი აქვს: სიმულვილის ენის გამოყენება, დისკრიმინაცია, ქსენოფობია, რასიზმი, ომისა და ტერორიზმის საკრალიზება. კვლევის შედეგებით დადგინდა, რომ პრორუსული პროპაგანდისტული მედია ფაქტებით მანიპულირებს და სადავო, მტკივნეულ საკითხებს წარმოაჩენს ცალმხრივად, სტერეოტიპული ხედვით.

იმავე ავტორის კიდევ ერთ პუბლიკაციაში „როგორ მუშაობს რუსული პროპაგანდა“, (იხ. ვებმის.: <http://mediachecker.ge/mediacritics/detail/197/>) ვკითხულობთ: „რუსეთის ხელისუფლებას ძალიან კარგად ესმის დემოკრატიის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი მონაპოვრის –სიტყვის თავისუფლებისა და თავისუფალი მედიის მნიშვნელობა და იცის, როგორ გამოიყენოს ეს ღირებულებები სათავისოდ. მათ კარგად იციან, რომ სიტყვის თავისუფლების ქოლგის ქვეშ შეფარებულ პროპაგანდას დემოკრატიული სახელმწიფოები ვერ და არ აკრძალავენ. ასე რომ, რუსულ პროპაგანდასთან საბრძოლველად ერთადერთ ეფექტურ გზად ფაქტების გადამოწმება და სწორი ინფორმაციის გავრცელება რჩება“.

III თავი

ქართული ონლაინმედიის კვლევის შედეგები

რეპორტიორი

მონიტორინგის შედეგად საინფორმაციო სააგენტო reportiori.ge-ზე პრორუსული პროპაგანდისტული მესიჯების სულ 48 შემთხვევა გამოვლინდა, რომლებიც შემდეგ კატეგორიებად შეგვიძლია დავყოთ:

1) პირველ კატეგორიაში ერთიანდება იმ ტიპის გზავნილები, რომელთა მიხედვითაც, რუსეთი წარმოგვიდგება, როგორც გარდაუვალი რეალობა, მეზობელი ქვეყანა, რომელსაც ვერსად გავექცვით, ამიტომ აჯობებს მასთან პოზიტიური ურთიერთობა შევინარჩუნოთ. აღნიშნულ კატეგორიაში გამოვლინდა მსგავსი შინაარსის 6 შემთხვევა. განვიხილოთ რამდენიმე მათგანი:

2016 წლის 24 ნოემბერს გამოქვეყნებულ ამბავში ვკითხულობთ არასამთავრობო ორგანიზაცია „უფლებადამცველთა გაერთიანების“ თავმჯდომარის, ნიკოლოზ მჭავანაძის, სიტყვებს: „თუ ძალისმიერი მეთოდებით არ შეგიძლია ტერიტორიების დაბრუნება, გაურკვეველია, რატომ არ უნდა გადავდგათ ნაბიჯები რუსეთთან მოლაპარაკების მიმართულებით. პუტინი ყავაზე, ჩაიზე და მუსიკაზე სასაუბროდ რომ არ გვეპატიჟება მოსკოვში, ხომ ვიცით? ჩვენ კი კვლავაც გავიძახით: NATO, ევროკავშირი.“ (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/30XXj0>) მჭავანაძე იქვე დასძენს, რომ ნატოში საქართველოს მაინც არ მიიღებენ, ამიტომ საგარეო პოლიტიკა უნდა შეიცვალოს. იგი შემოფოთებას გამოთქვამს იმის თაობაზე, რომ საგარეო პოლიტიკა ისეთივეა, როგორც სააკაშვილის დროს იყო. მიხეილ სააკაშვილს, კი ხელისუფლებაში ყოფნის დროს, ნათლად გაცხადებული პროდასავლური საგარეო კურსი ჰქონდა აღებული.

ამავე პერიოდში (2016 წლის ნოემბერში) რუსეთის საგარეო საქმეთა მინისტრმა საქართველოსთან უვიზო რეჟიმის შესაძლო ამოქმედებაზე გააკეთა განცხადება. „პრინციპში, არ გამოვრიცხავ საქართველოსთან უვიზო რეჟიმის შესაძლებლობას. რა თქმა უნდა, ამ საკითხისადმი მიდგომისას საჭიროა ევროკავშირისა და საქართველოს შორის შესაბამისი პროცესების გათვალისწინება“ - აცხადებს გრეგორი კარასინი.(იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/ax8AkM>) რეპორტიორმა აღნიშნული ამბავი ნოემბრის თვის მანძილზე, განსაკუთრებით პირველ კვირას, რამდენჯერმე გამოაქვეყნა. ვფიქრობ, მთელი თვის განმავლობაში ამ ამბის არაერთხელ გამოქვეყნება პროპაგანდად შეგვიძლია ჩავთვალოთ, ვინაიდან მკითხველს მრავალჯერადად აწვდის მოსაზრებას და უქმნის მოლოდინს, რომ რუსეთთან სავიზო რეჟიმი გაუქმდება, თუკი საქართველო რუსეთისთვის სასურველად მოიქცევა.

2016 წლის 19 მარტს რეპორტიორი აქვეყნებს თამაზ მეჭიაურის ფეისბუქის სტატუსს, რომელშიც იგი რუსეთისადმი ოპტიმისტურ დამოკიდებულებას ავლენს. (იხ. ვებმის.:

<https://goo.gl/Dn7JQ9>) მეჭიაური სვამს კითხვას: „ ვინ არის ოკუპანტი?“ და თავადვე პასუხობს, რომ ოკუპანტია ყველა, ვისაც მითვისებული აქვს ჩვენი მიწის თუნდაც ერთი გოჯი. შემდეგ კი სვამს კითხვას: „ ვინ არის მეგობარი? და მას შემდეგნაირად პასუხობს: „მეგობარი შეიძლება გახდეს ის, ვინც ნებაყოფლობით დაგიბრუნებს წართმეულს, ან მის დაბრუნებაში დაგეხმარება!

ყველა მეზობელს, ჯერ კიდევ, აქვს შანსი, გახდეს ჩვენი მეგობარი...

ყველაზე დიდი კი რუსეთს, მას დაბრუნებაში დახმარების გამოცდილებაც აქვს...”, - წერს მეჭიაური. მოცემული სტატუსის მიხედვით, ყველაზე დიდი შანსი, რომ გახდეს ჩვენი მეგობარი, აქვს რუსეთს, ვინაიდან წართმეულის დაბრუნებაში დახმარების გამოცდილება აქვს. საინტერესოა ის, რომ არ არის დაკონკრეტებული, უფრო ზუსტად როდის და რის დაბრუნებაში დაეხმარა საქართველოს რუსეთი.

2) მეორე კატეგორიაში ერთიანდება გზავნილები, რომლებიც საქართველო-რუსეთს შორის სენტიმენტალურ მოგონებებს უკავშირდება, ხაზს უსვამს იმ ხანგრძლივ და ისტორიულ ურთიერთობებს, რომელიც ამ ქვეყნების ხალხებს ერთმანეთთან აკავშირებს და მიზნად ისახავს, მკითხველზე ემოციური გავლენის მოხდენას - „რუსეთი, როგორც ჩვენი ძველი მეგობარი“.

2016 წლის 6 ნოემბერს რეპორტიორი აქვეყნებს ამბავს სათაურით: „გამარჯობა, ჩემო ბელურა! - სტალინის მიმოწერა შვილთან“. (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/iLS1H8>) მოცემულ წერილში იოსებ სტალინი წარმოდგენილია, როგორც მოსიყვარულე და მზრუნველი მამა, რომელსაც შეუძლებელია რაიმე ცუდი ჩაედინა.

ტექსტის ბოლოს ვკითხულობთ მინაწერს, რომ ინფორმაციის წყარო „რუსეთის ეროვნული არქივა“. მიუხედავად ამისა, მკითხველი ვერ იქნება დარწმუნებული, გამოქვეყნებული ინფორმაციის სისწორესა და სიზუსტეში. ვფიქრობ, საარქივო მასალებზე დაყრდნობით გავრცელებულ ნებისმიერ ინფორმაციას სასურველია ახლდეს თავად იმ საარქივო მასალების ფოტოსურათები, წყარო, რომელიც გადამოწმების საშუალებას მოგვცემს. წინააღმდეგ შემთხვევაში, მკითხველისთვის გაუგებარია, შეესაბამება თუ არა სიმართლეს გამოქვეყნებული ამბავი.

ასევე, 2016 წლის 9 დეკემბერს გამოქვეყნებული მასალა, სათაურით „სტალინის შურისძიება ილიას მკვლელებზე“, (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/fFnKNf>) სტალინის კულტის გამყარებას ემსახურება. სტატიაში ყოველგვარი რეალური ფაქტებისა და წყაროების გარეშე მოთხრობილია, როგორ აგებინა სტალინმა პასუხი ილიას მკვლელებს. მთელი წარმოდგენილი მასალის პათოსი მდგომარეობს იმაში, რომ იოსებ სტალინსა და ილია

ჭავჭავაძეს ერთმანეთთან საკმაოდ ახლო ურთიერთობა ჰქონდათ და ილიას მკვლელობა არა თუ მისი სურვილით არ მომხდარა, არამედ მან თითქოს მწარედ დასაჯა კიდეც ამის ჩამდენი ადამიანები. იმდენად, რამდენადაც ილია ჭავჭავაძე საქართველოს მოსახლეობის უმრავლესობისთვის უდიდესი ღვაწლის მქონე ავტორიტეტია, მისი სახელის სტალინთან ამ ფორმით დაკავშირება, ვფიქრობ, პროპაგანდისტული მესიჯია, რაც სტალინის კულტის გამყარებასა და რუსოფილური განწყობების გაძლიერებას უწყობს ხელს..

2016 წლის ნოემბრის პირველ კვირაში „რეპორტიორი“ აქვეყნებს ეროსი კიწმარიშვილის ჩანაწერებს, (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/dXYKzZ>) რომელიც გაზეთ „ლიტერატურულ საქართველოში“ დაიბეჭდა. მასში ავტორი საუბრობს რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობებზე და საკუთარ ისტორიებს იხსენებს. წარმოდგენილ მოგონებებში ეროსი კიწმარიშვილი რუს და ქართველ ხალხს შორის არსებულ ურთიერთპატივისცემასა და სიყვარულს უსვამს ხაზს. მაგალითად, „ევგენი პრიმაკოვს უყვარს თბილისი, თავისი პლენხანოვის პროსპექტი, ჰყავს ქართველი სიძე, პირველი ცოლიც ქართველი ჰყავდა... არაერთხელ დავრწმუნდი, რომ რუსეთის სამღვდელოება ილია მეორეს ძალიან დიდ პატივს სცემს. ჩვენი პატრიარქი და ეკლესია არის ერთ-ერთი სერიოზული ხელმოსაჭიდი, რომელიც დღეს რუსეთთან ურთიერთობის დასარეგულირებლად და შემდგომ რაღაცის მისაღწევად გაგვაჩნია“ - წერს კიწმარიშვილი.

აღნიშნულ კატეგორიაში გამოვლინდა რუსული პროპაგანდის 6 შემთხვევა. მათგან სამი ეროსი კიწმარიშვილის მოგონებებს ეხება, ორი - სტალინის კულტის გამყარებას. დარჩენილი შემთხვევა საქართველოს პატრიარქის, ილია II-ის მოსკოვში ვიზიტს უკავშირდება, რომლის შესახებაც რეპორტიორმა ინფორმაცია რამდენჯერმე (კარასინის განცხადების მსგავსად) გამოაქვეყნა სათაურით „ჩვენ ვჭირდებით ერთმანეთს“. თუ გავითვალისწინებთ იმას, რომ რუსული პოლიტიკის მნიშვნელოვანი საყრდენი მართლმადიდებლური ეკლესიაა, ამ ინფორმაციის რამდენჯერმე გამოქვეყნებაც პროპაგანდის ნაწილად შეგვიძლია ჩავთვალოთ.

3) მესამე კატეგორიაში ერთიანდება გზავნილები, რომლებიც ამერიკისა და ევროპის კრიტიკასა და ნეგატიურ კონტექსტში წარმოდგენას უკავშირდება. ამ გზავნილების მიხედვით, ამერიკისა და ევროპის პოლიტიკას საქართველოსთვის ზიანის მოტანა შეუძლია. არაერთი კვლევით დასტურდება, რომ ერთმორწმუნეობის ლოზუნგს ამოფარებული რუსეთი პოსტსაბჭოთა ქვეყნების მართლმადიდებლურ ეკლესიებთან ერთად ანტიდასავლურ პროპაგანდას ეწევა. მონიტორინგის შედეგად, აღნიშნულ კატეგორიაში - ანტიდასავლური პროპაგანდა - ყველაზე ბევრი, 15 შემთხვევა დაფიქსირდა.

2016 წლის 5 ნოემბერს გამოქვეყნებულ მასალაში ვკითხულობთ რობერტ სტურუას ამერიკის ელჩის, იან კელის, მისამართით გაკეთებულ განცხადებას (რომელსაც საიტი მოგვიანებით მეორედ, 12 ნოემბერსაც აქვეყნებს): „რას ერჩით ჩემ პატარა ქვეყანას? რა სიმდიდრე აღმოაჩინეთ ჩვენ მიწაზე - ნავთობი თუ ოქრო“. სტურუა იან კელის აკრიტიკებს იმის გამო, რომ თითქოს იგი ქართველ ხალხს საკუთარი აზრის ქონას უშლის. „რა ბოროტება დაატყდა ჩვენ პატარა ერს, რომ ხალხის სურვილს არ ითვალისწინებთ, და გვიკრძალავთ საკუთარ აზრს და გვკარნახობთ თუ როგორ მოვიქცეთ? “ - წერს რობერტ სტურუა. (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/4gnpJS>)

„რუსთავი 2“ - ის გარშემო მიმდინარე პროცესების გამო, იან კელის აკრიტიკებს ასევე „უფლებადამცველთა გაერთიანების“ თავმჯდომარე ნიკოლოზ მჭავანაძე. მისი თქმით, „რუსთავი 2“ არის ქვეყნის მტერი და მისი არსებობა ამერიკის შეერთებული შტატების ინტერესებში შედის. „ყურადღება მიაქციეთ ამერიკის ელჩის იან კელის განცხადებას- "რუსთავი 2"-ის სარედაქციო პოლიტიკა არ უნდა შეიცვალოს! ანუ ამერიკის ელჩი გვეუბნება - ეს არხი ეკლესიისა და ქვეყნის მტერია და ასეთად უნდა დარჩეს, ჩვენ ასეთი არხი გვაწყობსო!“ - ვკითხულობთ 2017 წლის 6 მარტს გამოქვეყნებულ მჭავანაძის განცხადებაში. (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/jkgoyr>)

2016 წლის 22 დეკემბერს რეპორტიორი აქვეყნებს ჟურნალისტი გიორგი გიგაურის ფეისბუქსტატუსს, სადაც იგი 1991 წლის 22 დეკემბერს თბილისში მომხდარი სამოქალაქო ომის გამო რუსეთის ნაცვლად ამერიკას ადანაშაულებს. „დიახ, ეს იყო ამერიკული გეგმა, რომელშიც დაშლის პირას მყოფმა საბჭოთა კავშირმაც მიიღო მონაწილეობა! უფრო თუ დავაზუსტებთ, ამერიკულ „ცერეუში" დაწერილი ამ მზაკვრული გეგმის განხორციელებაში რუსული მხრიდან მონაწილეობდა უკვე „ამერიკის ხელის ბიჭად" ქცეული რუსეთის პრეზიდენტი - ბორის ელცინი და მისი გარემოცვა!“ - წერს ჟურნალისტი გიორგი გიგაური ყოველგვარი ფაქტებისა და წყაროების გარეშე. (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/4pP9UE>)

მას შემდეგ, რაც ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ „რუსთავი2“ - თან დაკავშირებით საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილების აღსრულება შეაჩერა, საიტზე შეინიშნება დასავლური ღირებულებებისა და სტრასბურგის სასამართლოს დისკრედიტაციისკენ მიმართული პროპაგანდისტული მესიჯების მომრავლება, რომელთა უმეტესობის ავტორები ჟურნალისტები არიან. მაგალითისთვის მოვიყვან რამდენიმე მათგანს:

„ევროსასამართლოვ! ბარემ სააკოვი მოაბრუნეთ პრეზიდენტად და ის რეჟიმი აღადგინეთ, ქუჩაში ხალხს რომ ხოცავდნენ და ციხეებში სასტიკად აწამებდნენ!“ - წერს ჟურნალისტი ზაზა დავითაია, 2017 წლის 7 მარტი. (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/nPRAKq>)

„დასავლეთის შემდეგი ნაბიჯი იქნება „ნაცების“ ხელისუფლებაში დაბრუნება! იმ დასავლეთის მიერ, რომელიც არცერთხელ არ დაინტერესებულა 9 წლიანი რეჟიმის დროს დევნილი და წამებული ადამიანებით და ახლა მერაბიშვილს და ახალაიას პოლიტპატიმრებად მიიჩნევს.” - „უფლებადამცველთა გაერთიანების“ თავმჯდომარე ნიკოლოზ მჟავანაძე, 2017 წლის 7 მარტი (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/JBeYq9>). 8 მარტს კი მისსავე განცხადებაში (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/ujF1bo>) ვკითხულობთ, რომ 1991 წლიდან დასავლეთი არასოდეს მდგარა ქართველი ხალხის გვერდში. მჟავანაძის თქმით, დასავლეთი იდგა მათ გვერდით, ვინც არასოდეს გამოხატავდა ქართველი ხალხის ნებას.

„გაქვთ წართმეული კომპანია და ნამდვილ მფლობელს მისი დაბრუნება სურს? ხართ სახელმწიფოს მტერი, ცრუ ინფორმაციის გამავრცელებელი გინდათ გააგრძელოთ საქმიანობა და გჭირდებათ სასურველი განაჩენი? მიმართეთ პირველ ონლაინ სასამართლოს! ყოველგვარი დოკუმენტების გარეშე შეავსეთ სპეციალური განაცხადი და სულ რაღაც 10 წუთში მიიღებთ სასურველ პასუხს. პირველი განაჩენი, უფასოა. სტრასბურგის სასამართლო - თქვენი მეგობარი კომპანია" - წერს ჟურნალისტი გია გაბრიჭიძე, 2017 წლის 8 მარტი. (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/cFf6RO>)

„მოკალი, გააუპატიურე, დაარბიე, სცემე, აწამე, წაართვი, მიითვისე! სტრასბურგი შენია!“ - ჟურნალისტი დარეჯან ლიპარტელიანი, 2017 წლის 8 მარტი. (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/bwcnuZ>)

რაც შეეხება ვიზალიბერალიზაციას, ამ საკითხის უარყოფით კონტექსტში წარმოჩენის მხოლოდ ერთი შემთხვევა დაფიქსირდა. 2017 წლის 30 მარტს გამოქვეყნებულ უფლებადამცველ ნანა კაკაბაძის განცხადებაში (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/93LVJA>) ვკითხულობთ: „ეს იყო ნორმალური პროცესი და არის ძალიან დაგვიანებული, თანაც საკმაოდ ღირსების შემლახავიც, მინდა გითხრათ“. მისი თქმით, ვიზალიბერალიზაცია დიდხნით ადრე უნდა მომხდარიყო და ასეთი დაგვიანება არის შეურაცხმყოფელი. გარდა ამისა, კაკაბაძე უკმაყოფილებას გამოთქვამს იმ პირობების გამო, რომლის გათვალისწინებაც მოქალაქეებს შენგენის ზონაში უვიზოდ მოგზაურობისას მოუწევთ. „როდესაც იქ არის ჩადებული ის პირობები, რა პირობებსაც თხოულობენ საზღვრის გადაკვეთის შემთხვევაში და შენ არა ხარ დაცული, რომ თუ ყველა იმ პირობას არ აკმაყოფილებ, შეიძლება უკან მოგაბრუნონ, ძალიან დამამცირებელია“ - წერს ნანა კაკაბაძე. მისივე თქმით, საქართველოს ხელისუფლება ასეთ პირობებს არ უნდა დათანხმებოდა.

3.1 მესამე კატეგორიის ქვეკატეგორიაში ერთიანდება გზავნილები, რომლებიც ამერიკის საპრეზიდენტო არჩევნებში დონალდ ტრამპის გამარჯვების შემდეგ გამოქვეყნდა

რეპორტიორზე და დასავლურ ლიბერალურ ღირებულებებს უარყოფითად, ირონიულად წარმოაჩენს.

„ამერიკა ვინც ოდნავ იცის, რა ხილია, ის მიხვდება, რომ ეს დალოცვილი ქვეყანა არის აშენებული მარტივ რაღაცეებზე: მეწარმეობის თავისუფლებასა და სიტყვის და აღმსარებლობის თავისუფლებაზე. შე...ს ნაროდს ამ პოლიტკორექტულობით, ამ დამახინჯებული ლექსიკონით, როცა ზანგს ზანგს ვერ უძახი, ლატინოსს - ლატინოსს, ქალს - ქალს და ა.შ.“ - ვკითხულობთ შალვა რამიშვილის 2016 წლის 11 ნოემბრის განცხადებაში (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/2wTY57>). მონიტორინგის შედეგად, გამოიკვეთა ამ შინაარსის 5 გზავნილი.

4) ანტიდასავლური პროპაგანდის გაგრძელებად შეგვიძლია ჩავთვალოთ ჰომოფობიური და უმცირესობათა უფლებების შესახებ გაკეთებული განცხადებები, რადგან ანტიდასავლური რიტორიკა ხშირად სწორედ ქსენოფობიურ და ჰომოფობიურ კონტექსტში გაისმის და დაუსაბუთებელ შიშებს უკავშირდება, რაც მოდერნიზაციის თანმდევი პროცესია. გადავწყვიტე, ეს მიმართულება ცალკე - მეოთხე - კატეგორიად გამომეყო. ვფიქრობ, რომ ისეთი საკითხების წინ წამოწევა, როგორცაა უმცირესობათა უფლებები, ქართველების დიდ ნაწილს ერთმორწმუნე რუსეთის მიმართ დადებითად განაწყობს.

„დაავადებაა თუ სექსუალური ატეხვა, ჩაიკეტონ და აკეთონ, რაც უნდათ“ - გოგი თოფაძე, 2016 წლის 1 ნოემბერი. (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/QlC0jH>)

„...თუ ერთსქესიანთა ქორწინებას ნორმად დავაწესებთ, მაშინ კანიბალიზმი და ინცესტიც უნდა დავაკანონოთ“ - წერს უფლებადამცველი გელა ნიკოლაიშვილი. საინტერესოა ის ფაქტი, რომ სტატიაში უფლებადამცველადაა მოიხსენიებული ის პირი, რომელიც უმცირესობათა მისამართით შეურაცხყოფელ განცხადებებს აკეთებს.

ამავე კატეგორიაში შეგვიძლია განვიხილოთ განცხადებები, რომელიც კონსტიტუციაში ქორწინების დეფინიციასთან დაკავშირებით გაკეთდა.

„რა ამბავია ატეხილი ამ ერთნაირსქესიანთა ქორწინების დაკანონებაზე... სხვა ქვეყნებში აუქმებენ და აქ ეხლა მოუნდათ... ქორწინება არის ქალისა და მამაკაცის თანაცხოვრება! ზოგიერთებს ევროპა გახდა და ერთნაირსქესიანთა ქორწინების დაკანონება ჰგონია.“ - წერს ვინმე ლევა მენაბდიშვილი (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/OBqCBV>). ამ შემთხვევაში, გაუგებარია, რატომ აქვეყნებს საიტი რიგითი, არაცნობადი მოქალაქის ფეისბუქსტატუსს. იქმნება შთაბეჭდილება, რომ გამოქვეყნების მიზეზი მხოლოდ სტატუსის ჰომოფობიური და ანტიდასავლური შინაარსია.

მონიტორინგის პროცესში გამოვლინდა მსგავსი შინაარსის 8 შემთხვევა.

5) ბოლო, მეხუთე კატეგორიაში ერთიანდება რუსული პროპაგანდის ის ნაწილი, რომლის საშუალებითაც ფაქტების, ფოტოების, ვიდეომასალების გაყალბების გზით იქმნება პარალელური რეალობა. მოცემულ შემთხვევაში, რეპორტიორზე ქვეყნდება აღნიშნული ხერხით შექმნილი ის ვიდეო- და ფოტომასალა, რომელიც საქართველოს ექსპრეზიდენტის, მიხეილ სააკაშვილის, იმიჯის დისკრედიტაციას ახდენს. მონიტორინგის პროცესში გამოვლინდა მსგავსი შინაარსის 8 შემთხვევა. განვიხილოთ რამდენიმე მათგანი:

2016 წლის 13 ნოემბერს რეპორტიორი აქვეყნებს 10 წუთიან რუსულენოვან ვიდეოს, რომლის მიხედვითაც უკრაინელი ექიმის დასკვნით, მიხეილ სააკაშვილს მარტოობის ემინია (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/QGNfst>). „ფსიქიკურად გაუწონასწორებელი, ალკოჰოლზე დამოკიდებული მამაკაცი და არამდგრადი, კაპრიზული ხასიათის ქალი“ - ასე ახასიათებს მიხეილ სააკაშვილსა და სანდრა რულოვსს ოლეგ პოლიკოვი, რომელსაც ჟურნალისტის თქმით, 25 წლიანი გამოცდილება აქვს. როგორც ვიდეოდან ირკვევა, იგი ამ დიაგნოზს მიხეილ სააკაშვილისა და სანდრა რულოვსის ხელების ფოტოსურათებით სვამს, რაც ცალსახად მოკლებულია სად აზრს, რეალურ ფაქტებსა და ლოგიკურ მსჯელობას. ვიდეო მასალაში არ ჩანს არანაირი რეალური მაგალითები ან ქცევითი გამოვლინებები იმ სიმპტომების დასადასტურებლად, რაზეც ვიდეოშია საუბარი. მხოლოდ ხელისგულების ხაზებზე დაყრდნობით, ქირომანტიით, ადამიანის პიროვნული ხატის შექმნა, ბავშვობის დროინდელი ტრამვების გამოვლენა და ფსიქიკური მდგომარეობის შესახებ დიაგნოზის დასმა, ცხადია, არარეალური და არასერიოზულია.

ამავე დღეს გამოქვეყნებულ მეორე აგრეთვე რუსულენოვან ვიდეოში (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/D1smfJ>), ჟურნალისტი საუბრობს, როგორ წააგო სააკაშვილმა და მისმა პარტიამ საქართველოს 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნები.საიტზე გამოქვეყნებულ ვიდეოს ახლავს წარწერა, რომ მასალა უკრაინულმა მედიამ მოამზადა, თუმცა ვიდეოში არ ჩანს კონკრეტულად რომელი მედიის მიერაა იგი მომზადებული. შესაბამისად, ჩნდება ეჭვები მისი რუსული წარმომავლობის შესახებ. რუსულ საიტებზე გამოქვეყნებული სტატიებიდან ამოღებული ციტატების ფონზე, ჟურნალისტი ყვება, რომ არჩევნების შემდეგ, მიხეილ სააკაშვილი დეპრესიიდან ვერ გამოდის, რომ მას საქართველოში არათუ მხარს უჭერენ, არამედ სძულთ და დასცინიან. ჟურნალისტი ასევე აცხადებს, რომ მასობრივი ინფორმაციის საშუალებები სავსეა „მშიშარა რეფორმატორის“ დაპირებებით, თუმცა კადრებად ისევ რუსულენოვანი სტატიების ციტატებია,ხოლო ერთადერთი საიტის მისამართი, რომელიც ვიდეოში ჩნდება, არის <https://strana.ua/>. მისი რედაქტორი გახლავთ Игорь Гужва, იგი ხელმძღვანელობდა კიევში რადიოსადგურ „Вести ФМ“ -სა და გაზეთს „Вести“, რომლებსაც კრემლი აფინანსებდა.

საქინფორმი

მონიტორინგის შედეგად საინფორმაციო სააგენტო saqinform.ge-ზე გამოვლინდა რუსული პროპაგანდისტული გზავნილების 34 შემთხვევა, რომელთა დაყოფაც შემდეგ კატეგორიებად შეგვიძლია:

1. რეპორტიორის მსგავსად, ამ შემთხვევაშიც პირველ კატეგორიაში გავაერთიანე გზავნილები, რომელთა მიხედვითაც საქართველოსთვის რუსეთთან ურთიერთობა უფრო მომგებიანია, ვიდრე დასავლეთთან. ამიტომ, ჯობს ჩვენს დიდ, ერთმორწმუნე მეზობელთან დიპლომატიური ურთიერთობები და ახლო კავშირები აღვადგინოთ.

2016 წლის 17 ნოემბერს გამოქვეყნებულ ამბავში ვკითხულობთ პარტია „ნეიტრალური ევრაზიული საქართველოს“ ლიდერის, არჩილ ჭყვიციანიის განცხადებას: „საქართველოსა და რუსეთის მთავრობებს შორის უნდა დაიწყოს პირდაპირი დიალოგი და უნდა აღდგეს დიპლომატიური ურთიერთობა ორ ქვეყანას შორის“ (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/AyZwP8>).

რუსეთსა და საქართველოს შორის საუკუნეების განმავლობაში ერთმანეთთან მჭიდროდ დაკავშირებულ ურთიერთობებზე საუბრობს გივი სომხიშვილი ექსკლუზიურად საქინფორმისთვის მომზადებულ წერილში: „ნაციონალების მიერ ქართველი ხალხის დასაკნინებლად და საუბედუროდ წამოწყებულ ცხინვალის ავანტიურას ვერაფრით გაასაღებენ საქართველოს რუსეთთან ომად. ქართველ და რუს ხალხს ისეთი მძლავრი, საერთო მტრების წინააღმდეგ ბრძოლებში ერთად დაღვრილი სისხლით ნაკურთხი ძმობა აკავშირებს, რომ მას კოლო-ქინქილათა ვერავითარი შხამი ვერ გაახუნებს“ (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/3yKig9>).

მონიტორინგის შედეგად გამოვლინდა მსგავსი შინაარსის 3 გზავნილი.

2. მეორე კატეგორიაში წარმოდგენილია გზავნილები, რომლებიც დასავლეთის, მისი პოლიტიკის, კულტურის, ღირებულებების დემონიზაციასა და კრიტიკას ემსახურება. აღნიშნული მესიჯებიდან გამომდინარე, კეთდება დასკვნა, რომ საქართველოსთვის დასავლეთთან დაახლოება, ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში ინტეგრაცია და დასავლური ღირებულებების დანერგვა საფრთხის შემცველია, ვინაიდან ყოველივე ზემოთქმული ერს გახრწნის, გადააგვარებს, ქართველობას დააკარგინებს, რაც სამომავლოდ ქართველების, როგორც თვითმყოფადი ერის, გაქრობას გამოიწვევს. ამგვარი რეალობის ფონზე, უალტერნატივო ხდება ერთმორწმუნე რუსეთის, როგორც მხსნელის იდეა. ამგვარად, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ რუსული პროპაგანდის ეს მიმართულება ორ მიზანს ემსახურება: 1. დასავლეთის დემონიზაცია, დასავლური გზის შეფერხება; 2. ევროპული ტიპის ქართული ნაციონალიზმის, როგორც მკვეთრად ანტირუსული ფაქტორისთვის, ალტერნატიული ნარატივის ჩამოყალიბება, რომელშიც ქართველები

პატრიოტულ ვნებებს რუსეთის კი არა, დასავლეთის წინააღმდეგ დაიკმაყოფილებენ. აღსანიშნავია, რომ მონიტორინგის შედეგად, სწორედ ამ კატეგორიაში გამოვლინდა პროპაგანდის ყველაზე მეტი, 18 შემთხვევა. განვიხილოთ რამდენიმე მათგანი.

2016 წლის 27 დეკემბერს საქინფორმი აქვეყნებს ინფორმაციას ამერიკის შეერთებულ შტატების შესახებ (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/uRdkQU>), რომელშიც ავტორი ბარაკ ობამას, „კოჭლ იხვად“ მოიხსენიებს: „კოჭლმა იხვმა, ბარაკ ობამამ წინა კვირას ასევე ხელი მოაწერა კანონს აშშ-ის ასიგნაციის შესახებ 2017 საფინანსო წელს სამხედრო საჭიროებებისთვის, რომელიც ითვალისწინებს რუსეთის ფედერაციის განმომავალ „საფრთხეს“, სამხედრო დახმარებას უკრაინისა და საქართველოსთვის და „რუსულ პროპაგანდასთან“ ბრძოლის ცენტრის შექმნას, რომელიც ფინანსურ დახმარებას აღმოუჩენს რუსოფობიულ ენ-ჯე-ო-ებს და მედიასაშუალებებს.“ ავტორის გაღიზიანება რუსული პროპაგანდის წინააღმდეგ განხორციელებული აქტივობებისა და არასამთავრობო ორგანიზაციების გამო აშკარაა.

საიტზე საკმაოდ ხშირად ვხვდებით მესამე სექტორის (არასამთავრობო ორგანიზაციების) მიმართ გამოთქმულ კრიტიკასა და ირონიას, მათი საქმიანობის გამო. მაგალითად, 2017 წლის 18 იანვარს გამოქვეყნებულ ამბავში (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/6y2qSK>) არასამთავრობო ორგანიზაციები მოხსენიებული არიან, როგორც „გამყიდველი, დასავლური გრანტებით მოსყიდული ე. წ. ქართული სამოქალაქო სექტორი“.

ისევე, როგორც „რეპორტიორზე“, აქაც ვხვდებით ამერიკის შეერთებული შტატების ელჩის, იან კელის, მიმართ შეურაცხყოფელ განცხადებებსა და მიმართვებს. „ამდენი ცრუ განცხადება და ასეთი დაუფარავი ჩარევა საქართველოს საშინაო საქმეებში, ზეწოლა მისი ხელისუფლების ყველა შტოზე, როგორც ამას იან კელი ახორციელებს, არავის მოუმიქმედებია!...დღეს საქართველოში ერთადერთი ქვეყანაა კავკასიაში, რომლის მართვასაც ბედავენ აშშ-ის ელჩი და არასამთავრობო ორგანიზაციები – სოროსის ფონდის ფილიალები..“ - ვკითხულობთ 2017 წლის 10 მარტს საიტის სახელით გავრცელებულ მიმართვაში (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/RkRIYO>).

რაც შეეხება ნატო-საქართველოს პარტნიორობას, ის მოხსენიებულია, როგორც საფრთხე რუსეთთან ურთიერთობის დარეგულირებისთვის და შესაბამისად, ეს ფაქტი წარმოდგენილია, როგორც საქართველოსთვის საზიანო. „ნატოში არ მალავენ, რომ ამჟამინდელი სამხედრო პარტნიორობა თბილისთან განიხილება, როგორც რუსეთის „შემაკავებელი“ პოლიტიკის ნაწილი. როლი, რომელსაც საქართველო კისრულობს მოცემულ კონტექსტში, ართულებს რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობის გაჯანსაღების პოზიტიურ პროცესს“ - ვკითხულობთ 2016 წლის 17 ნოემბერს გამოქვეყნებულ ინფორმაციაში (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/Ic8Uzu>).

დასავლეთის გარყვნილებასთან და ყოველგვარ უკეთურობასთან დაკავშირების მცდელობად შეგვიძლია განვიხილოთ 2017 წლის 6 დეკემბერს გამოქვეყნებული ამბავი (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/oSfo9Y>), სადაც საუბარია გერმანიის კანცლერის, ანგელა მერკელის

მიერ გერმანიაში ფარანჯისა და ნიქაბის (მუსლიმური ტანსაცმლის) აკრძალვის თაობაზე. ჟურნალისტი ღიად აკრიტიკებს მერკელის გადაწყვეტილებას და მას შემდეგი სიტყვებით მიმართავს: „განა ერთნაირ სქესიანთა ქორწინება, ლგბტ კანონი (ანტიდისკრიმინაციული კანონი), ინცესტი და ევთანაზია - ჩვენია, ქართულია?! მაშ, რა უფლებით გვახვევთ თავს ჩვენთვის უცხო ფასეულობებს?!“

საიტის სარედაქციო გუნდის მხრიდან გამოხმაურების გარეშე არ ჩაუვლია ვიზალიბერალიზაციის საკითხსაც. 2017 წლის 28 მარტს გამოქვეყნებულ ინფორმაციაში ვკითხულობთ, რომ ქვეყანა ამ დღეს ვიზალიბერალიზაციის მიღებას ზეიმობდა. გამოქვეყნებულ ამბავს მოჰყვება შეფასებითი ნაწილი და ფოტო - ცისარტყელას ფერებში გადაწყვეტილი „ძალა ევროპაშია“ - საქინფორმის რედაქციის მხრიდან: „სად არის რო ძალა, რომელიც ერთობაშია?! საქართველოს უდიდეს ნაწილს, რომელიც "ქართულ ოცნებას" უჭერს მხარს, და დანარჩენს - ვინც "ნაციონალური მოძრაობის" მხარესაა, ერთმანეთი სძულთ; ქართველები არ არიან აფხაზებთან და ოსებთან ერთად, აზერბაიჯანელებთან და სომხებთან ერთობა კი საკმაოდ მერყევია... მაგრამ ყველაზე მეტად ქართველები ქართველებს უპირისპირდებიან: ჰომოსექსუალები - ჰეტეროსექსუალებს, სხვა რჯულისანი - მართლმადიდებლებს, მდიდრები - ღარიბებს! ჰოდა, სადაც ერთობა არ არის, იქ არც ძალაა...“ძალა”, რომელიც ევროპაშია, მხოლოდ „მეოცნებეებისა“ და „ნაციონალების“ ერთმანეთის “ლობირებისთვის” კმარა, ოღონდ ფარულად, უკნიდან...“ - ვკითხულობთ მათ განცხადებაში.(იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/CCUht2>)

2017 წლის 21 თებერვალს საქინფორმი აქვეყნებს ვრცელ ინტერვიუს პოლიტოლოგ ალექსანდრე ჭაჭიასთან, რომლის თქმითაც, ევროკავშირთან უვიზო რეჟიმი გამოიწვევს ეკონომიკის უკუსვლას, ახალგაზრდა თაობის გადინებას და ქვეყნის საბოლოოდ ჩიხში შესვლას.

„ის, ვინც ლაპარაკობს ევროკავშირში საქართველოს შესვლის შესაძლებლობაზე, ან სულელია, ან მოსყიდული პროპაგანდისტი. რაც შეეხება უვიზო რეჟიმს, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ შემოიღებენ, ეს მხოლოდ ემიგრაციის ტალღას გამოიწვევს. ჩვენი უმუშევარი ახალგაზრდობა ევროპის ქვეყნებს მიაწყდება, ოფიციალურად მუშაობის უფლების არქონის გამო გადავა არალეგალურ მდგომარეობაში და შავი სამუშაოების შესრულებით შეეცდება ფულის შოვნას. საფრანგეთში, ესპანეთში, ავსტრიაში საქართველოს უკვე თვლიან ქურდებისა და ბანდიტების ქვეყნად, საბერძნეთისთვის ქართველები მოსამსახურეები, მოხუცების მომვლელეები არიან, თურქეთისთვის კი საქართველო იაფფასიანი მეძავეების მიმწოდებელია. ჩვენს ხელისუფლებას, რომელსაც თავისი ეკონომიკის აშენება არ შეუძლია, უმუშევარი მოსახლეობის გადინება, რა თქმა უნდა, ხელს აძლევს. მაგრამ აძლევს კი ეს ხელს ქართველი ერისა და ქვეყნის მომავალს? სხვათა შორის, ამერიკელი სპეციალისტები

თვლიან, რომ სახელმწიფოებს, სადაც მოსახლეობა 10 მილიონზე ნაკლებია, მომავალი არ აქვთ“; - აცხადებს ალექსანდრე ჭაჭია (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/7NligH>).

3. მესამე კატეგორიაში წარმოდგენილია რუსული პროპაგანდის ის ნაწილი, რომლის საშუალებითაც ფაქტების, ფოტოების, ვიდეომასალების გაყალბების გზით იქმნება პარალელური რეალობა. საქინფორმის შემთხვევაში, გამოვლინდა მსგავსი შინაარშის 4 შემთხვევა. შეგვიძლია განვიხილოთ 2017 წლის 6 თებერვალს გამოქვეყნებული ინფორმაცია (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/H2C91i>), სათაურით: „მიხეილ სააკაშვილი მოსამართლეებს აშანტაჟებს“, სადაც მიხეილ სააკაშვილისა და გენერალური პროკურორის ყოფილი მოადგილის, დავით საყვარელიძის, დიალოგია წარმოდგენილი. გამოქვეყნებულ მასალას თან ახლავს ვაიბერის (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/wPW0Mq>) ფოტო, სადაც თითქოს ექსპრეზიდენტისა და დავით საყვარელიძის მიმოწერაა აღბეჭდილი. წარმოდგენილი ფოტოს წყაროდ მიჩნევა არ შეგვიძლია, რადგან მისი შექმნა ფოტოშოფის მინიმალურ ცოდნას მოითხოვს და შესაძლებელია მოსაუბრეთა და დიალოგის შინაარსის შემქმნელის სურვილისამებრ შეიცვალოს. სხვა წყარო კი გავრცელებულ ინფორმაციას არ ახლავს.

4. მეოთხე, ცალკე კატეგორიად გადავწყვიტე გამომეყო საქინფორმის მთავარი რედაქტორის, არნო ხიდირბეგიშვილის, გზავნილები. როგორც მონიტორინგის პროცესში გამოირკვა, საიტის მთავარი რედაქტორი პერიოდულად აქვეყნებს ვრცელ წერილებს, სადაც ის, ძირითად შემთხვევებში, რუსეთთან დიპლომატიური ურთიერთობების დარეგულირებაზე, ერთმორწმუნე რუსეთზე, როგორც მომგებიან პარტნიორზე, დასავლეთთან პარტნიორობით საქართველოს დალუპვასა და ლიბერალური ღირებულებების ამორალურობაზე საუბრობს. მონიტორინგის ხუთთვიანი პერიოდის განმავლობაში მთავარმა რედაქტორმა, ახრნო ხიდირბეგიშვილმა, გამოაქვეყნა მსგავსი შინაარსის 9 წერილი. ქვემოთ წარმოდგენილია რამდენიმე ამონარიდი მისი განცხადებებიდან:

„რატომ გააგრძელა საქართველოს ახალმა ხელისუფლებამ სააკაშვილის ტრადიციები და 2012 წლიდან დღემდე არ ჩაუტარებია არცერთი ღონისძიება, რომელიც მიემდგნებოდა რუსული და ქართული კულტურების განუწყვეტელ კავშირს, რუსეთ-საქართველოს მრავალსაუკუნოვან მეგობრობას და საბრძოლო ძმობას, კავკასიის ომი იქნებოდა თუ დიდი სამამულო?!“ – 2017 წლის 10 იანვარი (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/JkmVa3>).

„ევროპაში ჩვენ იძულებული ვიქნებით, დაბალკვალიფიციურ სამუშაოზე დავსაქმდეთ, მაგალითად - მომვლელებად, დამლაგებლებად. ჭურჭლის მრეცხავებად, რადგან შენგენზონაში ლეგალურად მუშაობის უფლებას ვიზალიბერალიზაცია არ აძლევს.“ – 2017 წლის 3 თებერვალი (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/VfK4PX>).

რედაქტორის ანტისახელმწიფოებრივი აზროვნება ნათლად ვლინდება რუსეთის მიერ ოკუპირებულ საქართველოს ტერიტორიებზე- აფხაზეთსა და ე.წ. სამხრეთ ოსეთზე საუბრისას. მისი აზრით, რუსეთს ბრალი არ მიუძღვის ქართველების აფხაზეთსა და ოსებთან კონფლიქტების გაღვივებაში, არც საქართველოს ტერიტორიები აქვს ოკუპირებული. ამიტომ, მისი თქმით, რუსეთს კი არ უნდა ვუწოდოთ ოკუპანტი, არამედ ამ ორ რეგიონში მცხოვრებ მოსახლეობასთან უნდა დავალაგოთ ურთიერთობები. რის შემდეგაც, რუსეთი თავისივე ნებით დატოვებს აღნიშნულ ტერიტორიებს.

„არ სჯობია, ვისარგებლოთ იმით, რომ აფხაზეთსა და სამხრეთ ოსეთში ჯერ კიდევ იმყოფება რუსეთი, რომელსაც არბიტრის როლის შესრულება შეუძლია ქართულ-აფხაზურ-ოსურ დიალოგში, რისკენაც მოსკოვი უკვე დიდხანია, საქართველოს მოუწოდებს?! თუ რუსი სამხედროები დღეს აფხაზეთიდან და სამხრეთ ოსეთიდან წავლენ, იქ აუცილებლად დაიწყება სისხლიანი შინამტრობა და ისევ გაჩაღდება ქართულ-აფხაზური და ქართულ-ოსური შეიარაღებული კონფლიქტები! აი, თუ ქართველები აფხაზეთთან და ოსებთან მოილაპარაკებენ და ერთად სთხოვენ რუსეთს, წავიდეს, მაშინ და მხოლოდ მაშინ ის სიხარულით წავა, რაც უდიდესი სიკეთე იქნება რუსეთის სახელმწიფო ბიუჯეტისათვის.“ – 2017 წლის 6 მარტი (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/TYYpNr>).

„როცა ქართველები რუსებს ოკუპანტებს ვეძახით, ჩვენ მათ კი არა - აფხაზეთსა და ოსებს ვაყენებთ უხეშ შეურაცხყოფას, რადგანაც ოკუპაციის ქვეშ ნებაყოფლობით ან უთავმოყვარე ო მონები ცხოვრობენ“ – 2016 წლის 7 ნოემბერი (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/k4obcg>).

აქვე მინდა აღვნიშნო მონიტორინგის პროცესში გამოვლენილი ტენდენციის შესახებ. ინფორმაციებს, რომლებიც ოკუპირებულ რეგიონებს - აფხაზეთსა და ე.წ. სამხრეთ ოსეთს - ეხება, საიტი აქვეყნებს ისე, თითქოს ეს ორი რეგიონი დამოუკიდებელ სახელმწიფოებს წარმოადგენდეს (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/Utf2cw><https://goo.gl/A7p5Bs>). უფრო კონკრეტულად: სამაჩაბლოზე გამოქვეყნებულ არცერთ ამბავში დასახელებას „სამხრეთ ოსეთი“ წინ არ ახლავს განსაზღვრება - „ეგრედ წოდებული“, რისი მითითებაც ერთმნიშვნელოვნად აუცილებელია, ვინაიდან არანაირი სამხრეთ ოსეთი, როგორც დამოუკიდებელი სახელმწიფო, არ არსებობს. რაც შეეხება აფხაზეთს, რეგიონში მოქმედი დე-ფაქტო ხელისუფლება მოხსენიებულია, როგორც ლეგიტიმური და არა როგორც უკანონო. მაგალითად: პრეზიდენტი რაულ ხაჯიმბა, ვიცე-პრეზიდენტი ვიტალი გაბნია და ა.შ.

ლიბერალი

მონიტორინგის პროცესში ონლაინ პლატფორმა liberali.ge-ზე რუსული პროპაგანდისტული შინაარსის სულ 3 შემთხვევა გამოვლინდა. სამივე მათგანში პრორუსული და ანტიდასავლური ხასიათის გზავნილების ავტორები თავად რესპონდენტები იყვნენ.

ჟურნალისტთა და ზოგადად, სარედაქციო გუნდის მხრიდან მსგავს მესიჯბოქსებს ადგილი არ ჰქონია, რასაც ვერ ვიტყვით reportiori.ge - სა და saqinform.ge-ს შემთხვევებში.

2016 წლის 11 ნოემბერს გამოქვეყნებულ სტატიაში ვკითხულობთ საქართველოს პატრიარქის, ილია II-ის მიმართვას რუსეთის პატრიარქის კირილ II-ისადმი (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/TaahQ9>). მიმართვაში ილია II საუბრობს საქართველო-რუსეთს შორის ურთიერთობის დარეგულირების აუცილებლობაზე და აღნიშნავს, რომ ჩვენ ერთმანეთს ვჭირდებით. მართალია, პატრიარქის განცხადება მეზობელი ქვეყნის მოსახლეობასთან კავშირურთიერთობების აღდგენისა და კეთილმეზობლური ძალისხმევისკენაა მიმართული, ამ გზავნილების უკან მაინც იკითხება რუსეთის, როგორც ერთმორწმუნისადმი ქედმოხრა... არადა, მისგან ოკუპირებული ტერიტორიები და მუდმივი საფრთხის შეგრძნება საწინააღმდეგო განცდას იწვევს... სანამ რუსეთი აგრესორის როლშია, მსგავსი განცხადებები, თუნდაც უმაღლესი სასულიერო პირის მხრიდან, ვფიქრობ, ჩვენი ინტერესების მიღმა რჩება.

2016 წლის 21 დეკემბერს „ლიბერალი“ აქვეყნებს ლევან ვასაძის წერილს (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/NSEyBH>). მასში ვასაძე ხელისუფლებას მიმართავს: „სასწრაფოდ მიიღოს საკანონმდებლო ცვლილებები და შეიქმნას საზოგადოებრივი კომისია. რომელიც უმკაცრესად გააკონტროლებს მედიასა და უცხოეთიდან დაფინანსებულ არასამთავრობო ორგანიზაციებს, რომელიც მკაცრად დასჯის და საქმიანობას აუკრძალავს თითოეულ მათგანს ქვეყნის ტრადიციული ღირებულების შეურაცხყოფის შემთხვევაში“. მისი თქმით, ქვეყანაში გაზრდილია ძალადობა და აგრესია, რის მიზეზადაც დემოკრატია და ლიბერალიზმს ასახელებს. „ვხედავთ ამ აგრესიის მკვეთრ ლოკალურ გამოვლინებებს, როგორც ყოველთვის, აგრესიის მთავარი სამიზნე არის ჩვენი ეკლესია, ოჯახი და ჩვენი ეროვნული ღირებულებები“ - წერს ვასაძე.

მსგავსი ანტიდასავლური გზავნილები ხელს უწყობს ისეთი შეხედულებების ჩამოყალიბებას, რომელთა მიხედვითაც დასავლეთი თითქოსდა ხელყოფს ჩვენს ეროვნულ ღირებულებებს, ტრადიციებსა და კულტურას. ამ განწყობის ფონზე რუსეთი ტრადიციებისა და საწრმუნოების დამცველად წარმოჩნდება.

დასასრულს, 2017 წლის 2 თებერვალს გამოქვეყნებული ამბავი ვიზალიბერალიზაციას შეეხება (იხ. ვებმის.: <https://goo.gl/zUYe69>) და მასში პარლამენტარ ემზარ კვიციანის განცხადებას ვეცნობით: „კარგი იქნება, თუკი ახლა რუსეთიც ადგება და ევროპის ჯინაზე ისიც გააუქმებს ვიზებს. ეს ძალიან მაგარი იქნება“. მაშინ, როცა საქართველო კიდევ ერთი ნაბიჯით მიუახლოვდა ევროკავშირს, ისევ რუსეთის ხსენება და მითუმეტეს, მასთან

უვიზო რეჟიმზე საუბარი ისე, თითქოს საქართველოსთვის ეს დიდ საჭიროებას წარმოადგენდეს, ვფიქრობ, პრორუსული გზავნილია.

Ghn.ge

მონიტორინგის პროცესში საინფორმაციო სააგენტო ghn.ge-ზე გამოვლინდა 8 პრორუსული პროპაგანდისტული გზავნილი, რომელთა დაყოფაც შემდეგ კატეგორიებადაა შესაძლებელი:

1. ისევე, როგორც წინა საიტების შემთხვევაში (reportiori.ge, saqinform.ge), აქაც შეგვხვდა გზავნილები, რომლებიც რუსეთს წარმოგვიდგენს, როგორც სტრატეგიულ მეზობელსა და მომგებიან პარტნიორს. უფრო კონკრეტულად კი, რუსული მხარის მიერ გავრცელებულ განცხადებას საქართველოსთან სავიზო რეჟიმის შესაძლო გაუქმების შესახებ, საიტზე ვხვდებით რამდენჯერმე (იხ. ვებმის.: <http://ghn.ge/com/news/view/163265>). საგულისხმოა ის ფაქტი, რომ რუსეთმა ამაზე საუბარი მას შემდეგ დაიწყო, რაც საქართველო სულ უფრო მეტად მიუახლოვდა ვიზალიბერალიზაციას. ამასთან დაკავშირებით, მაგალითად, 2016 წლის 4 ნოემბერს გამოქვეყნებულ ამბავში ვკითხულობთ რუსეთის საგარეო საქმეთა მინისტრის მოადგილის, გრეგორი კარასინის განცხადებას (იხ. ვებმის.: <http://ghn.ge/com/news/view/163496>). „რუსეთი საქართველოსთან უვიზო რეჟიმის დაწესებას არ გამოირიხავს, თუმცა მოსკოვი საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ვიზალიბერალიზაციის პროცესს გაითვალისწინებს“ - აცხადებს კარასინი. ამ განხადებიდან აშკარაა, რომ რუსეთსა და საქართველოს შორის ურთიერთობების დარეგულირება იმაზეა დამოკიდებული, შეიცვლის თუ არა საქართველო დასავლურ კურსს. ვინაიდან, ჩვენს ქვეყანას იმთავითვე გაცხადებული აქვს ევროინტეგრაციისკენ სწრაფვა და რუსეთს ისევ ოკუპირებული აქვს ჩვენი ქვეყნის ტერიტორიების 20%, რუსული მხარის მსგავსი განცხადებები, ვფიქრობ, პროპაგანდისტული გზავნილებია (იხ. ვებმის.: <http://ghn.ge/com/news/view/169586>).

ამავე კატეგორიაში ერთიანდება რუსეთისა და საქართველოს პატრიარქების (რამდენჯერმე გამოქვეყნებული) განცხადებები. ორივე შემთხვევაში საუბარია ურთიერთობების აღდგენასა და დათბობაზე. „უდიდეს მნიშვნელობას ვანიჭებ თქვენს ვიზიტს, რუსეთისა და საქართველოს ეკლესიების როლს ჩვენს ხალხებს შორის კეთილი ურთიერთობების შენარჩუნებაში“ - აცხადებს რუსეთის პატრიარქი (იხ. ვებმის.: <http://www.ghn.ge/com/news/view/164373>). „რუსეთსა და საქართველოს შორის ურთიერთობის დარეგულირება ორივე ქვეყნისთვის ძალიან მნიშვნელოვანია“ - ვკითხულობთ საქართველოს პატრიარქის განცხადებაში (იხ. ვებმის.: <http://ghn.ge/com/news/view/164465>). თუმცა, ურთიერთობების დასარეგულირებლად საჭიროა, ან საქართველომ თქვას უარი სახელმწიფოებრივ ინტერესებზე ან რუსეთმა

შეწყვიტოს ოკუპაცია. პოზიციის ცვლილებას არცერთი მხარე არ აპირებს - რუსეთი აგრძელებს ანექსიას, საქართველო კი კუთვნილი ტერიტორიების დაბრუნებას ითხოვს, ამიტომ რას ეფუძნება ამგვარი განცხადებები, გაურკვეველია.

კიდევ ერთ პროპაგანდისტულ გზავნილს, რომელიც მოცემულ საიტზე მონიტორინგის პროცესში გამოვლინდა, 2016 წლის 14 ნოემბერს გამოქვეყნებულ ამბავში ვხვდებით. მასში საუბარია საქმიანი ვიზიტით საქართველოში მყოფ რუს ბიზნესმენებზე. ერთ-ერთი მათგანი აცხადებს: „ჩვენ დიდი იმედი გვაქვს, რომ დიპლომატიური ურთიერთობები აღდგება, რადგან წლების სიყვარული და რუსეთ-საქართველოს შორის დიდიხნის ურთიერთობები ყოველთვის არსებობდა, ბიზნესის სრულფასოვანი კეთებისთვის ოფიციალური ურთიერთობები არ გვყოფნის. იმედი გვაქვს, რომ ურთიერთობები გაღრმავდება და გაგრძელდება“ (იხ. ვებმის.: <http://ghn.ge/com/news/view/163973>). ის თბილი ურთიერთობები, რომელზეც რესპონდენტი საუბრობს, საქართველოს სახელმწიფოზე „თბილად“ არ ასახულა, არც რუსეთი ყოფილა ოდესმე ჩვენი ქვეყნისთვის უანგარო კეთილისმსურველი და ამას ძველი და ახალი ისტორია ერთნაირად მოწმობს.

2. მომდევნო კატეგორია დასავლეთის კრიტიკის შემცველი გზავნილებია და მონიტორინგის პროცესში მსგავსი შინაარსის მხოლოდ ერთი შემთხვევა გამოვლინდა. „ლიბერალის“ მსგავსად, აქაც ეს შემთხვევა ლევან ვასაძის წერილია. იგი დასავლეთიდან მოსალოდნელ საფრთხეებზე საუბრობს და ხელისუფლებას არასამთავრობოებისა და მედიის გაკონტროლებისაკენ მოუწოდებს (იხ. ვებმის.: <http://ghn.ge/com/news/view/166197>).

3. მესამე კატეგორია საქართველოს ვიზალიბერალიზაციასთან დაკავშირებულ განცხადებებს უკავშირდება. მონიტორინგის პროცესში გამოვლინდა ერთი პროპაგანდისტული შემთხვევა. რუსეთის ფედერაციის საბჭოს სენატორი ალექსეი პუშკოვი აცხადებს, რომ ვიზალიბერალიზაციის სანაცვლოდ შესაძლოა, ლტოლვილები ევროკავშირიდან საქართველოში გააგზავნონ. პუშკოვი საუბრობს მოსალოდნელ საფრთხეებზე და აცხადებს, რომ საქართველოსთან ურთიერთობის ხანგრძლივი ისტორიიდან გამომდინარე, შეუძლებელია ვითარება არ აღელვებდეთ. გარდა ამისა, აღნიშნულია, რომ ეს ყელაფერი რუსეთსაც შეუქმნის საფრთხეს, რადგან იგი საქართველოს მეზობელია (იხ. ვებმის.: <http://ghn.ge/com/news/view/170594>). ეს განცხადება ავსტრიის საგარეო საქმეთა მინისტრის, სებასტიან კურცის განცხადებას უკავშირდება, რომელმაც ერთ-ერთ ინტერვიუში აღნიშნა, რომ ევროკავშირის ლტოლვილთა მიღების ცენტრები ევროკავშირის ფარგლებს მიღმაც უნდა გაიხსნას. ეს ქვეყნები შეიძლება იყოს საქართველო, ეგვიპტე და დასავლეთ ბალკანეთის ქვეყნები. თუმცა, ამაზე საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრომ საპასუხო განცხადება გაავრცელა, რომ ევროკავშირის ტერიტორიაზე მყოფი მიგრანტების გადანაწილების საკითხი ქართულ მხარესთან

არასდროს, არცერთ დონეზე ოფიციალურად არ დამდგარა. შესაბამისად, ვფიქრობ, რომ რუსული მხარის განცხადებასთან ერთად, რომელშიც არარსებულ, ცრუ საფრთხეებზეა საუბარი, საიტს აღნიშნულთან დაკავშირებით უნდა მოეხმო საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს პასუხიც. ამის გარეშე კი, მკითხველისთვის სიმართლე გაურკვეველი რჩება.

Sputnik-georgia

საკვლევად შერჩეული მეხუთე ონლაინმედია გახლავთ sputnik-georgia. რადგან ეს უკანასკნელი იმთავითვე რუსული ონლაინპლატფორმაა, გადავწყვიტე, ტრადიციული მონიტორინგის ნაცვლად, ერთ-ერთი რუსული მუსიკალური შოუ-ს „Ты супер“ კონტენტ ანალიზი გამეკეთებინა. გადაცემის მედიაპარტნიორი საერთაშორისო საინფორმაციო სააგენტო sputnik-ია.

ბოლო ათწლეულებია, ტალანტების სხვადასხვაგვარი შოუ მაყურებელში საკმაოდ დიდი პოპულარობით სარგებლობს. მრავალრიცხოვანი მუსიკალური პროექტები მთელი მსოფლიოდან უზარმაზარ აუდიტორიას იკრებს გარშემო. „Voice“, „X – factor“, „ნიჭიერი“ და სხვა მსგავს შოუებს სატელევიზიო ეთერსა და ინტერნეტსივრცეში ყოველთვის მაღალი რეიტინგი აქვს.

ბავშვები გაჭირვებული ოჯახებიდან, სოციალურად დაუცველები, ობლები... ასეთ ადამიანებს ყოველთვის თანაუგრძნობს საზოგადოება, განსაკუთრებით მაშინ, თუ ისინი არასრულწლოვნები არიან. ბავშვები, რომლებსაც მშობლები არ ჰყავთ და რთულ პირობებში ცხოვრობენ, ყოველთვის იწვევენ ემოციებს საზოგადოებაში, მიუხედავად მათი ეთნიკური წარმომავლობისა, აღმსარებლობისა და სქესისა.

რუსულმა ტელეარხმა HTB საერთაშორისო საინფორმაციო სააგენტო „სპუტნიკთან“ ერთად, შექმნა პროექტი „Ты супер“, რომლის საფუძველშიც ვოკალური ტალანტების კონკურსის ფორმატი ჩაიდო. თუმცა, სხვა კონკურსებისგან განსხვავებით, მასში მხოლოდ მზრუნველობამოკლებული ბავშვები იღებენ მონაწილეობას.

საინფორმაციო სააგენტოს ქსელის მეშვეობით, პროექტში ბავშვები ყოფილი საბჭოთა კავშირის ქვეყნებიდან მოიწვიეს. მონაწილეები შეირჩა რუსეთიდან, უკრაინიდან, ყაზახეთიდან, ყირგიზეთიდან, აზერბაიჯანიდან, ესტონეთიდან, საქართველოდან, აფხაზეთიდან და „სამხრეთ ოსეთიდან“ (როგორც ეს პროექტის წამყვანმა ხაზგასმით არაერთხელ აღნიშნა).

საბჭოთა კავშირის ხშირად ხსენება, მინიშნებები საქართველოს დანაწევრებაზე, მონაწილის შერჩევა ყირიმიდან, როგორც რუსეთის ნაწილიდან - ეს ყველაფერი

მიუთითებს იმაზე, რომ ერთი შეხედვით უწყინარი მუსიკალური პროექტი სინამდვილეში გლობალური პროპაგანდის ინსტრუმენტად იქცა. რუსეთის „რბილი ძალა“ წერტილოვანი პროექტებიდან, პროექტის ოფიციალური პარტნიორის - სპუტნიკის - დახმარებით, რეგიონულ პროექტებზე გადავიდა და გაცილებით ფართო აუდიტორია შემოიკრიბა. სწორედ სპუტნიკის საშუალებით ჩატარდა ქასტინგი, რომელშიც არალიარებული სახელმწიფოებიდან შერჩეულ მონაწილეებს აქტიურ მხარდაჭერას უცხადებდნენ.

პროექტის „Ты супер“ კონცეფცია მდგომარეობს იმაში, რომ აუდიტორია გააერთიანოს ერთი მთავარი იდეის - სსრკ-ს, როგორც დიდი მეგობრული ოჯახის - გარშემო. ამ მიზნის მისაღწევად კი გამოიყენეს ბავშვები, რომელთაც მძიმე ისტორიები აქვთ, ხოლო მათ არავინ დაადანაშაულებდა პროპაგანდის გავრცელებაში. საერთაშორისო სააგენტო სპუტნიკმა და ტელეარხმა HTB-მ, მოახერხეს პროექტი ისე განეხროციელებინათ, რომ საზოგადოების მხრიდან მისი ნეგატიურად აღქმის შანსები მინიმუმამდე დაეყვანათ. მაგალითად, ეფექტის გასაძლიერებლად, „მეგობრული“ ატმოსფეროს შესაქმნელად და ოკუპირებულ ტერიტორიებთან დაკავშირებით რუსული პოზიციის ხაზგასასმელად, კრემლში გამართულ ფინალურ კონცერტზე ერთ სცენაზე წარსდგნენ ბავშვები საქართველოდან, აფხაზეთიდან და ე.წ. სამხრეთ ოსეთიდან, როგორც სამი დამოუკიდებელი სახელმწიფოდან. ცნობილმა მომღერალმა, თამარ გვერდწითელმა, კონკურსზე საქართველოს წარმომადგენელთან, ნანა ვარძელაშვილთან ერთად, ფინალურ კონცერტზე კარგად ცნობილი „თბილისო“ იმღერა და ამით პრაქტიკულად დაეთანხმა კიდევ რუსულ პოლიტიკას, რომელიც საქართველოს ტერიტორიების დამოუკიდებელ სახელმწიფოებად აღიარებას გულისხმობს (იხ. ვებმის.: <https://youtu.be/391zIAT3B9o>).

შემთხვევითი არ არის ასევე ისიც, რომ აღნიშნულ პროექტში განსაკუთრებული ყურადღება დასაწყისშივე აქცენტირებული იყო აფხაზეთის წარმომადგენელზე და მას ჟიურისთან ერთად, აქტიურად უჭერდა მხარს სპუტნიკიც. 27 მაისს, კრემლის საკონცერტო დარბაზში გამართულ ფინალურ კონცერტზე, სწორედ აფხაზეთის წარმომადგენელი გახდა კონკურსის გამარჯვებული. ფინალის მიმდინარეობისას წაიკითხეს რუსეთის პრეზიდენტის, ვლადიმერ პუტინის მიმართვა მონაწილეებისადმი.

აღსანიშნავია ისიც, რომ ქართველი მონაწილის, ისევე როგორც სხვა კონკურსანტების გამოსვლისას, წამყვანი გამუდმებით ხაზს უსვამდა, რომ მას მხარს უჭერს რუსეთი, საქართველო და კიდევ ბევრი ქვეყანა „ჩვენი დიდი და მეგობრული ყოფილი სსრკ-დან“ (იხ. ვებმის.: <https://youtu.be/sxfBVDYvcT4>). ქართველ მონაწილეს რუსეთის კიდევ ერთი პროპაგანდისტული მედიასაშუალების, Russia Today-ს მთავარმა რედაქტორმა, მარგარიტა სიმონიანმა გადასცა რუსეთის ერთ-ერთი საბავშვო ბანაკის საგზური და სტიპენდია რუსული ენის შესასწავლად.

მეგობრული საბჭოთა კავშირის კონცეფცია ლაიტმოტივად გასდევს მთელ პროექტს და მიზნად ისახავს იმ აგრესიის მინიმიზაციას, რასაც რეგიონში რუსეთის დამპყობლური საგარეო პოლიტიკა იწვევს. შესაბამისად, ამ „ჰუმანურ“ პროექტში, რომელიც ერთი შეხედვით მზრუნველობამოკლებულ ბავშვებს თავიანთი ტალანტის დემონსტრირებაში ეხმარება, რუსეთი წარმოდგენილია, როგორც ყოფილი სსრკ-ის ქვეყნების დიდი და გამაერთიანებელი მეგობარი.

პროექტი „Ты супер“ რუსეთის „რბილი ძალის“ აბსოლუტურად ახალ ფორმატს წარმოადგენს და ვითომდა „ზოგადსაკაცობრიო ღირებულებები“ უდევს საფუძვლად: მზრუნველობითა და სითბოთი გაჯერებული ატმოსფერო და მძიმე ისტორიები იმ ბავშვებისა, რომლებიც „კეთილმა“ რუსეთმა შეიფარა. ის ემოციები, რომლებიც მონაწილეების პირადმა ისტორიებმა გამოიწვია აუდიტორიაში, მათი ვოკალური მონაცემები დაბოლოს, წამყვანისა და ჟიურის კარგად დაგეგმილი მუშაობა, შესანიშნავი საფარველი გამოდგა საჭირო მესიჯბოქსების გასავრცელებლად; იმ გზავნილებისა, რომელთა გავრცელებაც „გაზპრომის“ საკუთრებაში არსებულ რუსეთის ნაციონალურ ტელეარხ HTB-სა და სპუტნიკს სურდათ.

დიდიხანი არ არის, რაც რუსულმა პროპაგანდისტულმა მანქანამ მოქმედების ტაქტიკა შეცვალა. უფრო კონკრეტულად კი, რუსეთის ხელისუფლების მიერ დაფუძნებულმა და დაფინანსებულმა მედიასაშუალებამ (სპუტნიკმა), რომელიც 34 ქვეყანაში 30 ენაზე მუშაობს, განსხვავებული მეთოდი შეიმუშავა - უარი ხისტ, ანტიდასავლურ პროპაგანდაზე და უფრო მეტი აქცენტი საქართველო-რუსეთს შორის კულტურულ მეგობრობაზე. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, სპუტნიკმა „რბილი ძალის“ მეთოდის გამოყენება არჩია.

სამხედრო-ეკონომიკური, ანუ “მყარი ძალისგან” განსხვავებით, “რბილი ძალა” ძალაუფლების ისეთი სახეა, რომელიც საკუთარი მიზნების ძალდატანების გარეშე მიღწევას გულისხმობს. „რბილი ძალის“ ცნება ჰარვარდის უნივერსიტეტის პროფესორმა, ჯოზეფ ნაიმ (Joseph Nye, 2004) დაამკვიდრა. როგორც ჯოზეფ ნაი აღნიშნავს, რბილი ძალა არის „უნარი, მიაღწიო შედეგს არა ძალდატანების ან გადახდის, არამედ დარწმუნებისა და მიმზიდველობის მეშვეობით“.

რუსეთისთვის, და ამ კონკრეტულ შემთხვევაში, სპუტნიკისთვის კი, ეს მეთოდი საკმაოდ მიმზიდველი აღმოჩნდა. ერთი შეხედვით, სპუტნიკ-საქართველო თითქოს დანარჩენი მედიასაშუალებების დინებას მიჰყვება და საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ სიახლეებს აქტიურად აშუქებს. აქ ვერ შეხვდებით აშკარა ანტიდასავლურ მესიჯბოქსებს, სამაგიეროდ, ნახავთ სიახლეებს ისეთ თემებზე, რომლებიც საქართველო-რუსეთს შორის კულტურისა და ტურიზმის სფეროში ხანგრძლივ მეგობრობას უკავშირდება. ამ დროს კი საიტზე

(სპუტნიკ-საქართველო) არსად ჩანს სიახლეები საქართველოს ტერიტორიების ოკუპაციასა და ოკუპანტის მიერ ჩვენი მოქალაქეების პერიოდული გატაცებების შესახებ.

კვლევის შედეგების შეჯამება

კვლევის შედეგების მიხედვით, ზემოჩამოთვლილ საიტებზე, 2016 წლის ნოემბრიდან 2017 წლის მარტის ჩათვლით, სულ გამოვლინდა რუსული პროპაგანდისტული გზავნილების 93 შემთხვევა. მათი განაწილება გამოკვლეული ონლაინმედია-საშუალებების მიხედვით შემდეგია: 1) Reportori.ge -48 გზავნილი; 2) Saqinform.ge – 34 გზავნილი; 3) Liberali.ge – 3 გზავნილი; 4) Ghn.ge – 8 გზავნილი.

როგორც შედეგებმა აჩვენა, პროპაგანდისტული გზავნილების ავტორები რესპონდენტები უფრო ხშირად არიან, ვიდრე ჟურნალისტები. გამოვლენილი 93 შემთხვევიდან, 53 რესპონდენტთა მხრიდან გავრცელდა, 23 - ჟურნალისტების, ხოლო დარჩენილი 17 შემთხვევა განაწილდა კატეგორიაში „სხვა“. მასში გავაერთიანე ისეთი შემთხვევები, რომლებიც არარეალურ ფაქტებსა და წყაროებზე დაყრდნობით არასწორი ინფორმაციის გავრცელებასა და პარალელური რეალობის შექმნას ემსახურება. მაგალითად: ვიდეოები და ფოტოები, რომლებიც მიხეილ სააკაშვილის კრიმინალურ საქმიანობაზე ან მის ფსიქიკურ აშლილობაზე მოგვითხრობს, თუმცა ამის დამადასტურებელი რეალური წყაროები წარმოდგენილი არ არის. კატეგორიაში „სხვა“ გაერთიანდა ასევე ის გზავნილები, რომელთა მიზანიც საზოგადოებაზე ემოციური ზეგავლენის მოხდენას ისახავს მიზნად. მაგალითად: სტალინის შესახებ წერილები.

უნდა აღინიშნოს, რომ liberali.ge-სა და ghn.ge-ზე გამოქვეყნებული პროპაგანდისტული გზავნილების ავტორები ყველა შემთხვევაში რესპონდენტები იყვნენ. მიუხედავად იმისა, რომ reportori.ge-ს შემთხვევაშიც პროპაგანდისტული გზავნილების ავტორები თითქმის სულ რესპონდენტები იყვნენ (48 შემთხვევიდან 13 მათგანი გამოვლინდა კატეგორიაში „სხვა“, ხოლო 35 - რესპონდენტებში), განსხვავებით liberali.ge-სა და ghn.ge-სგან, ეს მის სარედაქციო პოლიტიკად შეგვიძლია ჩავთვალოთ. მონიტორინგის პროცესში საიტზე აშკარად ფიქსირდებოდა ტენდენცია, რომ ჟურნალისტები განგებ აქვეყნებდნენ ისეთი რესპონდენტების განცხადებებს, რომლებიც აშკარა რუსოფილური და ანტიდასავლური განწყობებით გამოირჩევიან. მიუხედავად იმისა, რომ reportori.ge-ს მიერ შერჩეული რესპონდენტების დიდი უმრავლესობა (არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლები, ექსპერტები, ხელოვანები, ჟურნალისტები) ცნობად სახეს არ წარმოადგენს, საიტი მაინც აქტიურად აქვეყნებდა ქვეყანაში მომხდარი ამა თუ იმ მოვლენის შესახებ მათ შეფასებებსა და განცხადებებს. ასე რომ, ეს ის შემთხვევაა, როცა ტენდენცია შერჩევაში აშკარად ვლინდება. მონიტორინგის შედეგები გვამლევს საფუძველს

ვიფიქროთ, რომ ამ საიტზე განცხადებების გამოქვეყნების ერთ-ერთი ძირითადი კრიტერიუმი მათი ანტიდასავლური თუ პრორუსული შინაარსია.

Saqinform.ge-ის შედეგები სხვათაგან იმით განსხვავდება, რომ აქ ხშირად თავად ჟურნალისტები არიან ანტიდასავლური გზავნილების ავტორები. საიტზე გამოვლენილი 34 შემთხვევა განაწილდა ასე: 1) რესპონდენტები -7; 2) ჟურნალისტები - 23; 3) სხვა - 4. საიტის სარედაქციო გუნდს, მთავარი რედაქტორის ჩათვლით, შეფასების გარეშე არ დაუტოვებია ამ პერიოდში მომხდარი არცერთი მნიშვნელოვანი მოვლენა, მათ შორის სტრასბურგის სასამართლოს გადაწყვეტილება „რუსთავი2-ის“ საქმესთან დაკავშირებით, საქართველოსთვის ვიზალიბერალიზაციის მინიჭება და დონალდ ტრამპის გამარჯვება აშშ-ს საპრეზიდენტო არჩევნებში. გარდა ამისა, განსხვავებით დანარჩენი საიტებისაგან, მხოლოდ saqinform.ge აქვეყნებდა აფხაზეთისა და სამაჩაბლოს შესახებ ახალ ამბებს იმგვარად, თითქოს ეს ორი რეგიონი დამოუკიდებელი სახელმწიფოებია.

როგორც დასაწყისშიც აღვნიშნე, საიტები reportori.ge და saqinform.ge იმიტომ შევარჩიე, რომ ამ თემის მომიჯნავედ, აქამდე ჩატარებული კვლევების მიხედვით, ისინი განსაკუთრებით გამოირჩევიან ანტიდასავლური გზავნილებით. რადგანაც ჩემი კვლევის ძირითადი ფოკუსი იმის დადგენას ემსახურება, თუ რა ფორმითა და სიხშირით ვრცელდება პროპაგანდისტული გზავნილები, ამ საიტების კვლევამ საინტერესო შედეგები გამოავლინა. გამოიკვეთა ის ძირითადი ფორმები და ტენდენციები, რითიც რუსეთი ცდილობს, ამა თუ იმ საკითხზე საზოგადოების შეხედულებებს სასურველი მიმართულება მისცეს. უმთავრესად, ეს საკითხები საქართველოს საგარეო პოლიტიკას, უფრო კონკრეტულად კი ჩვენი ქვეყნის ევროატლანტიკურ კურსს უკავშირდება.

რაც შეეხება საინფორმაციო სააგენტო sputnik-georgia-ს, იგი რუსეთის რბილი ძალის პოლიტიკის ერთ-ერთი ნიმუშია, ვინაიდან აქ არ გვხვდება ხისტი ანტიდასავლური მესიჯები. კონტენტი, რომელსაც აღნიშნული სააგენტო აქვეყნებს, ძირითადად მოიცავს ისეთ სფეროებს, როგორცაა: საქართველოს ტურისტული პოტენციალი და მისით რუსეთის მოქალაქეების დაინტერესება, კულტურა, ტრადიციები, რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობები ადამიანურ და არა პოლიტიკურ დონეზე, ქართული ანსამბლების მიერ რუსეთში გამართული კონცერტები, ფესტივალები და ა.შ საბოლოო ჯამში, ეს ყველაფერი ემსახურება იმის ხაზგასმას, რომ ჩვენს (რუსეთ-საქართველოს) ხალხებს შორის დღემდე ახლო ურთიერთობებია, მიუხედავად პოლიტიკურ დონეზე არსებული დაძაბულობისა. საკვლევად შერჩეული მუსიკალური პროექტი „Ты супер“, რომლის ოფიციალური პარტნიორიც sputnik იყო და რომელიც 2017 წლის მაისში მიმდინარეობდა, სწორედ ამგვარი პოლიტიკის გატარების შესანიშნავი ინსტრუმენტი აღმოჩნდა. მთელი პროექტის

განმავლობაში ჟიურის წევრები და წამყვანები გამუდმებით უსვამდნენ ხაზს ყოფილი სსრკ-ის ქვეყნების „დიდი, მეგობრული კავშირის“ მნიშვნელობას.

კვლევის შედეგად გამოიკვეთა ძირითადი მიგნებები:

- პრორუსული პროპაგანდისტული გზავნილების ავტორები უფრო ხშირად რესპონდენტები არიან, ვიდრე ჟურნალისტები;
- დასავლეთის მიმართ ნეგატიური, ხოლო რუსეთის მიმართ პოზიტიური განწყობების ჩამოყალიბება ცალკეული ონლაინმედიასაშუალებების სარედაქციო პოლიტიკის ნაწილია;
- ყველაზე მეტი პროპაგანდისტული გზავნილი დაფიქსირდა reportori.ge-ზე;
- Saqinform.ge - ის ჟურნალისტები ყველაზე ხშირად აკრიტიკებდნენ დასავლეთს და არ ერიდებოდნენ შეურაცხმყოფელ შეფასებებს;
- ყველაზე ნაკლებად პროპაგანდისტულ გზავნილებს ავრცელებს liberali.ge, რომლის ავტორებიც ყოველთვის რესპონდენტები არიან, მედიასაშუალება კი მხოლოდ გამტარის როლში გვევლინება;
- ხისტი ანტიდასავლური მესიჯები sputnik-georgia-ზე არ გვხვდება. პერიოდულად, იგი მსუბუქად ცდილობს რუსეთის მიმართ პოზიტიური განწყობების ჩამოყალიბებას (მაგალითად, მუსიკალური პროექტი „Тысяпер“) და ნეგატიური განწყობების განეიტრალებას (მაგალითად, თავად “სპუტნიკის” დაკვეთით ჩატარებული კვლევის მიხედვით, იტალიელების და გერმანელების 50%-ს ბალტიისპირეთის მიმართ „რუსული საფრთხის“ არ სჯერა და ა.შ.).

ქართული ონლაინმედია ყველაზე ხშირად შემდეგი შინაარსის გზავნილებს ავრცელებს:

- Nato- სა და ევროკავშირში საქართველოს მაინც არ მიიღებენ, ამიტომ სჯობს ისევ რუსეთთან მოვაგვაროთ ურთიერთობები;
- რუსეთი არის სტრატეგიული პარტნიორი და საქართველომ მასთან დიპლომატიური ურთიერთობები უნდა აღადგინოს;
- დასავლეთთან სიახლოვე ართულებს რუსეთთან დიალოგს, ხოლო თუკი საქართველოს ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში გაწევრიანება მოხდება, ამას რუსეთი არ გვაპატიებს, რაც საშიშია;
- ჩვენი ქვეყნის მთავრობას მართავს დასავლეთი და/ან ამერიკა და მას დამოუკიდებლად გადაწყვეტილებების მიღება არ შეუძლია;
- აშშ-ს ელჩი საქართველოში, იან კელი, გავლენას ახდენს ქვეყნის საშინაო საქმეებზე და ქართველ ხალხს ხელს უშლის, საკუთარი აზრი იქონიოს;

- რუს და ქართველ ხალხს შორის დღემდე დიდი ურთიერთპატივისცემა და სიყვარულია, რასაც კიდევ უფრო ამტკიცებს საერთო ისტორია;
- ჩვენი კულტურა, სარწმუნოება და ტრადიციები შეუთავსებელია დასავლეთის ყოფასთან, ამიტომ მათთან დაახლოება, საბოლოო ჯამში, ერის თვითმყოფადობის, იდენტობის, ეროვნულობის დაკარგვას გამოიწვევს.
- დასავლეთი არასოდეს მდგარა ქართველი ხალხის გვერდით, მისი ინტერესების დასაცავად;
- საქართველოსთვის ვიზალიბერალიზაციის მინიჭება გამოიწვევს ქვეყნიდან ინტელექტუალური რესურსის გადინებას;
- ვიზალიბერალიზაციის მოცემული პირობები საქართველოსთვის იყო ღირსებისშემლახავი და არ უნდა დავთანხმებოდით;
- დასავლეთი/ამერიკა მფარველობს ერთიან ნაციონალურ მოძრაობას;
- სტრასბურგის სასამართლოს ნდობა არ შეიძლება;
- მიუხედავად პოლიტიკურ დონეზე დამაბულომბისა, საქართველოსა და რუსეთს შორის კულტურული ურთიერთობები ღრმავდება;
- რუსეთს არ წაუერთმევია ჩვენი ქვეყნის ტერიტორიები. ჩვენ თავად გვაქვს უთანხმოება და დაპირისპირება აფხაზებთან და ოსებთან.

დასკვნა

ხუთთვიანი მონიტორინგის შედეგები ცხადყოფს, რომ ჰიპოთეზა ქართულ ონლაინმედიაში რუსული პროპაგანდისტული გზავნილების გავრცელებასთან დაკავშირებით, დადასტურდა. საკვლევად შერჩეული ხუთივე საიტიდან (reportori.ge, saqinform.ge, liberali.ge, ghn.ge, sputnik-georgia.com) ერთმანეთისგან განსხვავებული შედეგები მივიღეთ. მაგალითად, ონლაინმედიის საშუალებებში, რომლებიც ნეიტრალურობით გამოირჩევიან (მაგალითად, „ლიბერალი“), ანტიდასავლური თუ რუსოფილური მესიჯების გავრცელება მხოლოდ რესპონდენტების მხრიდან ფიქსირდება და ამ შემთხვევაში, მედია გამტარის როლში გვევლინება. ხოლო ონლაინმედიის იმ წარმომადგენელთა მონიტორინგმა, რომელთა სარედაქციო პოლიტიკაც ანტიდასავლური ხასიათისაა, საშუალება მომცა, მკაფიოდ განმესაზღვრა ის ძირითადი ფრეიმები, რითაც საქართველოში რუსული პროპაგანდის გავრცელება ხდება.

მიღებული შედეგების მიხედვით, შეგვიძლია პასუხი გავცეთ დასაწყისში დასმულ საკვლევ კითხვებს:

RQ1: გვხვდება თუ არა ქართულ ონლაინმედიაში რუსული პროპაგანდისტული გზავნილები?

ქართულ ონლაინმედიაში გზვდება რუსული პროპაგანდისტული გზავნილები.

RQ2: რა ფრეიმებით ვლინდება რუსული პროპაგანდა ქართულ ონლაინმედიაში?

რუსული პროპაგანდისტული გზავნილები ვრცელდება რამდენიმე ძირითადი ფორმით:

- გზავნილები, რომლებიც მიზნად ისახავს რუსეთის სტრატეგიულ პარტნიორად/მეზობლად წარმოჩენას. დაფიქსირდა ასეთი 15 შემთხვევა.
- გზავნილები, რომლებიც მიზნად ისახავს ემოციური ზეგავლენის მოხდენასა და და სენტიმენტალური დამოკიდებულების გაჩენას საქართველო-რუსეთის ახლო ურთიერთობაზე. დაფიქსირდა ასეთი 8 შემთხვევა.
- ანტიდასავლური და ანტიამერიკული გზავნილები, რომლებიც მიზნად ისახავს საფრთხისშემცველად წარმოგვიდგინოს საქართველოს ურთიერთობები ევროპასა და ამერიკასთან. დაფიქსირდა ასეთი 35 შემთხვევა.
- გზავნილები, რომლებიც დონალდ ტრამპის შეერთებული შტატების საპრეზიდენტო არჩვნებში გამარჯვებით ლიბერალური ღირებულებების დაკნინებას ისახავს მიზნად. დაფიქსირდა ასეთი 5 შემთხვევა
- ჰომოფობიური და ერთსქესიანთა ქორწინებასთან დაკავშირებული განცხადებები. დაფიქსირდა ასეთი 8 შემთხვევა.
- ფაქტებისა და წყაროების გაყალბებით ან საერთოდ, წყაროების გარეშე არასწორი ინფორმაციის გავრცელება, პარალელური რეალობის შექმნის მცდელობა. დაფიქსირდა ასეთი 13 შემთხვევა.
- Saqinform-ის მთავარი რედაქტორის წერილები. მონიტორინგის პროცესში გამოქვეყნდა მისი 9 წერილი.

RQ3: შეეხო თუ არა პროპაგანდისტული გზავნილები ვიზალიბერალიზაციის საკითხს?

პროპაგანდისტული გზავნილები შეეხო ვიზალიბერალიზაციის საკითხს და იგი ნეგატიურ კონტექსტში წარმოაჩინა.

დასკვნის სახით შეგვიძლია ვთქვათ, რომ რუსეთის მიერ წარმოებული პროპაგანდა აზიანებს და აფერხებს NATO-სა და ევროკავშირთან საქართველოს ინტეგრაციის პროცესს; საზოგადოებაში აყალიბებს დასავლური ღირებულებების მიმართ ნეგატიურ განწყობებს; ავრცელებს სტერეოტიპებს, აღვივებს ჰომოფობიასა და ქსენოფობიას, ამ ყველაფრის ფონზე კი იგი ერთმორწმუნეობას ამოფარებულ, ტრადიციების დამცველ „მეგობარ“ სახელმწიფოდ გვევლინება.

რეკომენდაციები

საქართველოში რუსული „რბილი ძალისა“ და სახელმწიფო პროპაგანდის გააქტიურებაზე უკვე წლებია მიმდინარეობს აქტიური დისკუსია, თუმცა ჩვენს სახელმწიფოს კვლავ არ გააჩნია რუსულ პროპაგანდასთან ბრძოლის პოლიტიკა. იმის გამო, რომ ევროატლანტიკური კურსის მქონე საქართველოს რუსეთი თავის ორბიტაზე ასე მარტივად ვეღარ აბრუნებს, ნაცვლად ძალის აშკარა გამოყენებისა, აგრესიული განწყობის გასანეიტრალებლად იგი საინფორმაციო ომის მეთოდს მიმართავს. რუსეთის რბილი ძალის გააქტიურების ფონზე, დასავლური ქვეყნების მსგავსად, დროა, საქართველომაც დაიწყო რეალური საფრთხის გაცნობიერება და რუსულ პროპაგანდასთან ბრძოლის სახელმწიფო პოლიტიკა შეიმუშავოს. მსგავსი ტიპის კვლევები, სადაც რუსული პროპაგანდის გამოვლინებებია ასახული, ქვეყნის თავდაცვის სტრუქტურებს შეუძლიათ სამოქმედო სტრატეგიის დაგეგმვისას გამოიყენონ.

სამომავლოდ, საინტერესო იქნება კვლევა, რამდენად შეიცვალა რუსული პროპაგანდის ტენდენციები, მისი გზავნილების შინაარსი, სიხშირე და სხვ., საქართველოსთვის ვიზალიბერალიზაციის მინიჭების შემდეგ.

ბიბლიოგრაფია

1. Alvin Johnson (Jul., 1949). "Politics and propaganda"; The American Journal of Economics and Sociology, Vol. 8, No. 4, pp.423-424.
2. Tobias Ursprung (1994). "The Use and Effect of Political Propaganda in Democracies"; Source: Public Choice, Vol. 78, No. ¾, pp. 259-282.
3. Harold D. Lasswell (Jan., 1951). "The strategy of Soviet Propaganda"; Source: Proceedings of the Academy of Political Science, Vol. 24, No. 2, The Defense of the Free World, pp. 66-78.
4. Harold D. Lasswell (Aug., 1927). "The Theory of Political Propaganda"; Source: The American Political Science Review, Vol. 21, No. 3, pp. 627-631
5. Ralph K. White (Nov., 1971). "Propaganda: Morally Questionable and Morally Unquestionable Techniques"; Source: The Annals of the American Academy of Political and Social Science, Vol. 398, Propaganda in International Affairs, pp. 26-35
6. L. John Martin (Nov., 1971). "Effectiveness of International Propaganda"; Source: The Annals of the American Academy of Political and Social Science, Vol. 398, Propaganda in International Affairs, pp. 61-70

7. David Wedgwood Benn (Jun., 1985). "Soviet Propaganda: The Theory and the Practice"; Source: The World Today, Vol. 41, No. 6, pp. 112-115
8. Douglas Walton (Oct., 1997). "What Is Propaganda, and What Exactly Is Wrong with It"; Source: Public Affairs Quarterly, Vol. 11, No. 4, pp. 383-413
9. Мельникова Т.С. Пропаганда как технология политического манипулирования // Власть. 2010, № 8
10. Sarah Oates (Dec., 2007). The Neo-Soviet Model of the Media"; Source: Europe-Asia Studies, Vol. 59, No. 8, pp. 1279-1297
11. „Media Effects: advances in theory and research“; 3rd edition; edited by Jennings Bryant and Mary Beth oliver.
12. Joseph Nye (2004). "Soft Power: The Means to Success in World Politics".
13. IDFI - ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტი (2016). „კრემლის საინფორმაციო ომი საქართველოს წინააღმდეგ: პროპაგანდასთან ბრძოლის სახელწმიფო პოლიტიკის აუცილებლობა“.
14. MDF - მედიის განვითარების ფონდი (2014-2015). „ანტიდასავლური პროპაგანდა“.
15. ხატია ლომიძე (2015). „ანტიდასავლურ განწყობათა შექმნისა და გავრცელების თავისებურებები თანამედროვე ქართულ სატელევიზიო და ბეჭდურ მედიაში“.
16. ევროპული ინიციატივა - ლიბერალური აკადემია (2016). „რუსეთის ხისტი და რბილი ძალის საფრთხეები საქართველოში“.
17. საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო (2014). „ვის ეკუთვნის ქართული მედია?“.
18. სოციალური კვლევისა და ანალიზის ინსტიტუტი (2015). „რადიო მაუწყებლობის მიმართ საზოგადოების დამოკიდებულებებისა და ინტერესების განსაზღვრა“.
19. ნატა ძველიშვილი, თაზო კუპრეიშვილი (2015). „რუსული გავლენა არასამთავრობო ორგანიზაციებსა და მედიაზე“.
20. ფრიდრიხ ებერტის ფონდი (2016). „თაობა გარდამავალ პერიოდში“.
21. (NDI) ეროვნულ დემოკრატიული ინსტიტუტი (2016, ნოემბერი). „საზოგადოების განწყობა საქართველოში“.
22. ნანა მაჭარაშვილი, ეკატერინე ბასილაია, ნოდარ ტანგიაშვილი (2015). „პოლიტიკის ადვოკატორების წარმატება საქართველოში: არასამთავრობო ორგანიზაციების საჯარო პოლიტიკაზე ზეგავლენის შესაძლებლობები“.

დანართი

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Mariam Demetrashvili

Revealing the Russian propaganda in Georgian online media

Faculty of Social and Political Sciences

Program: Mass Communication and Media studies

Submitted in fulfillment of the requirements for the master's degree in Mass
Communication and Media studies

Supervisor: Manana Shamilishvili

Associate professor

Tbilisi

2017 year